

Praksisundersøgelse

Førtidspension

Tilkendelse – arbejdsevnet metode

BESKÆFTIGELSESAANKENÆVNET

December 2010

Indhold

<u>Undersøgelsens rammer</u>	3
<u>1 Resumé og anbefalinger</u>	3
<u>1.1 Afgørelsernes korrekthed</u>	3
<u>1.2 Overholdelse af formelle krav</u>	3
<u>2 Grundoplysninger</u>	3
<u>2.1 Alder og køn (skemaets punkter 1.1, 1.2 og 2.1)</u>	3
<u>2.2 Kontrol (skemaets punkt 2.2)</u>	3
<u>2.3 Forsørgelsesgrundlag (skemaets punkt 2.3)</u>	3
<u>2.4 Sagens påbegyndelse (skemaets punkt 2.4)</u>	3
<u>2.5 Hoveddiagnose (skemaets punkt 2.5)</u>	3
<u>2.6 Arbejdsmarkedsrettede kommunale tilbud (skemaets punkt 2.6, 2.7 og 2.8)</u>	3
<u>3 Afgørelsernes korrekthed</u>	3
<u>3.1 Er afgørelsen samlet set rigtig? (skemaets punkt 3.1)</u>	3
<u>3.2 Særligt om den lægelige vurdering</u>	3
<u>3.3 Særligt om alder</u>	3
<u>3.4 Særligt om diagnose</u>	3
<u>4 Sagernes oplysning</u>	3
<u>4.1 I hvilket omfang er sagen oplyst? (skemaets punkt 3.2)</u>	3
<u>4.2 Hvilke væsentlige/afgørende oplysninger mangler? (skemaets punkt 3.3)</u>	3
<u>4.2.1 Arbejdsprøvning</u>	3
<u>4.2.2 Lægelige oplysninger</u>	3
<u>4.3 Dokumentation for væsentligt og varigt nedsat arbejdsevne? (skemaets punkt 3.4)</u>	3
<u>4.4 Fokus på mulighederne for udvikling af ressourcerne? (skemaets punkt 3.5 og 3.5a)</u>	3
<u>4.5 Afprøvet foranstaltninger bortset fra arbejdsprøvning? (skemaets punkt 3.6 og 3.6a)</u>	3
<u>4.6 Dokumentation for arbejdsprøvning? (skemaets punkt 3.7 og 3.7a)</u>	3
<u>4.7 Arbejdsprøvningen individuelt tilpasset? (skemaets punkt 3.8)</u>	3
<u>4.8 Har der været iværksat uhensigtsmæssige foranstaltninger? (skemaets punkt 3.9)</u>	3
<u>5 Anvendelse af arbejdsevne metode</u>	3
<u>5.1 Fyldestgørende ressourceprofil? (skemaets punkt 4.1)</u>	3
<u>5.2 Er ressourceprofilen udarbejdet i dialog med borgeren? (skemaets punkt 4.2)</u>	3
<u>6 Formelle krav</u>	3
<u>6.1 Fristen for afgørelsen (skemaets punkter 4.3, 4.4 og 4.5)</u>	3
<u>6.2 Tilbud om fremmøde (skemaets punkt 4.6)</u>	3
<u>6.3 Afgørelsens form (skemaets punkter 5.1, 5.2 og 5.3)</u>	3
<u>6.4 Særligt om påbegyndelsesafgørelse og virkningstidspunkt</u>	3
<u>6.4.1 Afgørelse om påbegyndelse</u>	3
<u>6.4.2 Pensionens virkningstidspunkt</u>	3
<u>Bilag 1 Regelgrundlag</u>	3
<u>Bilag 2 Måleskema</u>	3
<u>Bilag 3 Kommunefordelte tal</u>	3

Undersøgelsens rammer

Beskæftigelsesankenævnet har efter retssikkerhedslovens §§ 78 og 79 pligt til at følge praksis i kommunerne inden for sit område.

Beskæftigelsesankenævnet i Statsforvaltningen Hovedstaden har i 2010 gennemført en praksisundersøgelse af kommunale afgørelser om at tilkende førtidspension efter §§ 16, stk. 2, og 20, stk. 1, i lov om social pension.

Det samlede regelgrundlag for tilkendelse af førtidspension er vedlagt som bilag 1.

Undersøgelsen er gennemført i otte kommuner:

København
Dragør
Glostrup
Herlev
Hvidovre
Høje-Taastrup
Hørsholm
Frederikssund

Hver kommune har indsendt 14 sager, og undersøgelsen omfatter således i alt 112 sager.

Kommunerne har udvalgt de 14 sager således, at første sag vedrører den seneste afgørelse om tilkendelse af førtidspension før 1. marts 2010. Den anden sag vedrører den næstsidste afgørelse før 1. marts 2010 og så fremdeles. Ingen af sagerne har været klagebehandlet i Beskæftigelsesankenævnet.

For hver sag er udfyldt et måleskema, som er vedlagt som bilag 2.

Den samlede vurdering, som udfyldelsen af skemaet i de 112 sager har tegnet, er givet i denne rapport. Hver af de deltagende kommuner har ud over rapporten fået tilsendt de udfyldte måleskemaer i sine egne 14 sager.

1 Resumé og anbefalinger

Nævnet har gennemført en undersøgelse af kommunernes praksis ved tilkendelse af førtidspension efter arbejdsevnetoden. Undersøgelsen omfatter 14 sager fra hver af otte kommuner, i alt 112 sager, hvor kommunen har tilkendt førtidspension.

1.1 Afgørelsernes korrekthed

Hovedformålet med undersøgelsen er at vurdere afgørelsernes korrekthed – det vil sige om pensionen er tilkendt med rette. Undersøgelsen har især fokus på, om der er sket afprøvning af alle relevante foranstaltninger til forbedring af arbejdsevnen, om dokumentationen for dette er til stede, og om kommunen har anvendt arbejdsevnetoden efter dens formål.

Undersøgelsen viser, at kommunernes tilkendelse af pension er rigtig i 79 sager; det vil sige 70,5 procent af de 112 sager. I 33 sager - 29,5 procent - ville nævnet have givet afslag på pension eller hjemvist sagen, fordi der mangler oplysninger.

De 33 uberettigede pensioner fordeler sig meget ulige på de deltagende otte kommuner.

Den detaljerede undersøgelse har vist en overhyppighed af uberettigede pensioner

- i aldersgruppen fra 31 til og med 40 år
- i sager, hvor hoveddiagnosen er psykiatrisk
- i sager om pension til kvinder.

Det væsentligste fællestræk ved de forkerte afgørelser er, at kommunen ikke har lagt tilstrækkelig vægt på, om der er lægelig dokumentation for en varig svær nedsættelse af arbejdsevnen.

Ankestyrelsen har i sin praksisundersøgelse af førtidspension 2009 som det første anbefalet, at kommunerne i højere grad har fokus på:

- Kun at bevilge førtidspension, når det er dokumenteret, at arbejdsevnen er væsentligt og varigt nedsat, og at eventuelle begrænsninger, der er beskrevet i ressourceprofilen, skyldes helbredsmæssige forhold og ikke andre forhold, som ikke giver grundlag for tilkendelse af førtidspension.

Beskæftigelsesankenævnets undersøgelse giver grund til at gentage denne anbefaling.

Undersøgelsen af arbejdsevnetoden har især fokuseret på, om kommunen har anvendt den som et redskab til dialog med borgeren. Der er fundet en tilstrækkelig dialog i 79 sager, svarende til 70,5 procent. I 33 sager er der kun fundet ringe dialog eller ingen reel dialog, og i 29 af disse er pensionen tilkendt med urette.

Arbejdsevnetodens aktive og kritiske dialog om ressourcerne er således af væsentlig betydning for, om der træffes en rigtig afgørelse.

Nævnet anbefaler

- At kommunerne har fokus på at bedømme ressourcerne i samarbejde med og i løbende dialog med borgeren med henblik på at udvikle dennes evner i forhold til arbejdsmarkedet.

Kommunerne må være meget opmærksomme på dialog om de færdigheder og barrierer, som borgeren oplyser.

- Er færdighederne udslag af ressourcer, der kan anvendes til selvforsørgelse?
- Hvordan kompenserer borgeren for manglende færdigheder, så dagligdagen alligevel klares?

1.2 Overholdelse af formelle krav

Undersøgelsen ser desuden på kommunernes overholdelse af formelle krav, både generelle forvaltningsretlige krav til afgørelser og de særlige formkrav i forbindelse med behandlingen af pensionsager, såsom afgørelse om sagens overgang til behandling efter pensionsreglerne og tilbud om fremmøde.

Det er dokumenteret, at 3-måneders fristen efter pensionslovens § 21 er overholdt i 96 af undersøgelsens sager – 85,7 procent af alle sager. Fristen er ikke dokumenteret overholdt i 16 sager. I seks af disse fremgår det, at fristen ikke er overholdt. Kun i én sag har kommunen overholdt kravet om at give besked om årsagen til forsinkelsen.

Der foreligger kopi af brev med tilbud om fremmøde (pensionslovens § 20, stk. 3) i 79 sager i alt fra syv af de deltagende kommuner. For en enkelt kommunes vedkommende foreligger der ikke i nogen af sagerne brev med tilbud om fremmøde. Af flere omstændigheder synes at fremgå, at kommunen ikke har givet det krævede tilbud.

Alle afgørelserne er skriftlige, og problemer med klarhed og forståelighed begrænser sig til tre kommuner. Én kommune meddeler afgørelsen på en "afkrydsningsblanket", der indeholder både et afslag og en tilkendelse. To kommuners anvendelse af standardtekster til afgørelserne medfører dels uklar sondring mellem sagsfremstilling og begrundelse, dels forkerte oplysninger på grund af manglende tilretning af standardteksten.

Alle kommuner henviser korrekt til pensionslovens §§ 16 og 20 som hjemmel for pensionstilkendelsen. Men fem kommuner glemmer at henvise til lovens § 33 som hjemmel for afgørelsen om pensionens virkningstidspunkt.

Undersøgelsen omfatter ikke direkte kommunernes afgørelse om sagens påbegyndelse eller om virkningsdato. Men gennemgangen af de øvrige formkrav har vist en vis usikkerhed, der især har givet sig udslag i form af

- manglende udtrykkelig skriftlig afgørelse om sagens påbegyndelse i 44 sager
- rent sproglige problemer
- gentaget påbegyndelsesafgørelse, inden den allerede påbegyndte sag er afsluttet.

Denne usikkerhed har i flere tilfælde medført forkerte afgørelser om virkningstidspunktet.

Nævnet anbefaler kommunerne at have øget opmærksomhed på

- formkravene i forbindelse med påbegyndelse af en pensions sag og
- betydningen for pensionens virkningstidspunkt af, at tidspunktet for sagens påbegyndelse er éntydigt fastslået.

2 Grundoplysninger

2.1 Alder og køn (skemaets punkter 1.1, 1.2 og 2.1)

Alderen ved pensionstilkendelsen spænder lige fra 18 til 64 år, idet dog over halvdelen (57) er over 50 år. Gennemsnitsalderen er 48,2 år; 49,6 år for kvinder og 46,8 år for mænd.

Kønsfordelingen i de 112 sager er næsten lige; 58 kvinder og 54 mænd.

Tabel 2.1 Sagerne fordelt efter aldersgruppe og køn.

	18-30	31-40	41-54	55-64	I alt
Kvinder	3	7	25	23	58
Mænd	7	8	19	20	54
I alt	10	15	44	43	112

2.2 Kontrol (skemaets punkt 2.2)

Efter pensionslovens § 20, stk. 1, 2. punktum, kan kommunen beslutte, at en sag skal genoptages til vurdering på et senere fastsat tidspunkt.

Fastsættelse af kontrol er ikke noget stort tema i undersøgelsen. Kommunen har kun fastsat kontrol i 2 sager; i begge tilfælde med diskutabel berettigelse. Det er ikke indlysende, at der er tale om lidelser med uforudsigeligt forløb.

Sag 110

18-årig mand med svært nedsat funktionsniveau på grund af mental retardering og infantil autisme, tilkendt pension med kontrol efter 5 år.

Sag 509

43-årig kvinde med svær migræne, tiltagende gennem 22 år. Tilkendt pension med kontrol efter 3 år.

Omvendt kunne kommunen have sat kontrol i en enkelt sag.

Sag 512

36-årig mand med svær tarmlidelse gennem 10 år. Kommunens sagsbehandler har indstillet kontrol. Det kan ikke udelukkes, at der i gunstigste fald kan opnås bedring efter flere tarmoperationer og herefter levertransplantation. Ifølge hospitalet vil han derefter som udgangspunkt have normal arbejdsevne.

2.3 Forsørgelsesgrundlag (skemaets punkt 2.3)

Forsørgelsesgrundlaget ved pensionstilkendelsen er altovervejende kontanthjælp eller sygedagpenge.

Tabel 2.2 Forsørgelsesgrundlag ved pensionstilkendelsen.

	antal	procent
Selvforsørgende	9	8,0
Kontanthjælp	46	41,1
Sygedagpenge	48	42,9
Fleksjob	5	4,5
Andet/fremgår ikke	4	3,6

2.4 Sagens påbegyndelse (skemaets punkt 2.4)

Efter pensionslovens § 17, stk. 1, 3. punktum, træffer kommunen afgørelse om at behandle pensionssag på det foreliggende dokumentationsgrundlag, når borgeren har bedt om det.

Efter lovens § 18 træffer kommunen afgørelse om at behandle pensionssag, når det er dokumenteret eller det på grund af særlige forhold er helt åbenbart, at arbejdsevnen ikke kan forbedres.

De indsendte sager har ikke givet grundlag for at lade undersøgelsen sondre mellem, om sagerne er påbegyndt efter pensionslovens § 18 eller efter lovens § 17, stk. 1, 3. punktum. Stort set alle sager er påbegyndt af kommunen ved afgørelse efter pensionslovens § 18; således alle sager fra syv af de otte kommuner. En enkelt kommune, der ikke har medsendt en skriftlig afgørelse om sagens påbegyndelse i nogen af sine sager, har i fire sager angivet, at sagen er påbegyndt efter borgerens ansøgning på det foreliggende grundlag, og i to af sagerne er der modstridende oplysninger om grundlaget for påbegyndelsen.

Reglerne om påbegyndelse af pensionssag volder betydelige problemer og bliver nærmere omtalt i rapportens afsnit 6.4 - Særligt om påbegyndelsesafgørelse og virkningstidspunkt.

2.5 Hoveddiagnose (skemaets punkt 2.5)

Hoveddiagnosen er somatisk i 57 og psykiatrisk i 55 sager, altså en næsten ligelig fordeling, men fordelingen på køn og alder adskiller sig noget fra gennemsnittet. De psykiatriske sager har en klar overhyppighed af kvinder – 60 procent – og gennemsnitsalderen er lavere – 45,7 år.

Tabel 2.3 Sagerne fordelt efter hoveddiagnose og køn.

	medicinsk	reumatol.	ortopædkir.	neurologisk	psykiatrisk
Kvinder	5	4	7	9	33
Mænd	10	0	3	19	22
I alt	15	4	10	28	55

Tabel 2.4 Sagerne fordelt efter hoveddiagnose og gennemsnitsalder.

	medicinsk	reumatol.	ortopædkir.	neurologisk	psykiatrisk
Alder	50,5	54,8	53,6	49,3	45,7

2.6 Arbejdsmarkedsrettede kommunale tilbud (skemaets punkt 2.6, 2.7 og 2.8)

Borgeren har de seneste fem år inden pensionstilkendelsen fået arbejdsmarkedsrettede tilbud i 82 af sagerne, svarende til 73,2 procent.

Arten af foranstaltninger fremgår af **tabel 2.5**. Den hyppigste foranstaltning er klart arbejdsprøvning, som er foretaget i knap halvdelen af sagerne. Der kan være tale om flere foranstaltninger i samme sag; der er i gennemsnit givet 1,3 arbejdsrettede kommunale tilbud pr. sag. Summen overstiger derfor 100 procent.

Tabel 2.5 Arbejdsmarkedsrettede foranstaltninger.

	antal	procent
Uddannelse/revalidering	9	8,0
Aktivering	13	11,6
Arbejdsprøvning	52	46,4
Fleksjob	10	8,9
Andet	29	25,9
Ingen	30	26,8

I godt en fjerdedel af sagerne har der ikke været iværksat foranstaltninger. Det er bemærkelsesværdigt, at to tredjedele af sagerne uden foranstaltninger vedrører borgere, der har været på sygedagpenge op til pensionstilkendelsen.

Gennemsnitsalderen er højere for sager uden foranstaltninger – 52,3 år mod 48,2 år for alle sager.

I de 82 sager, hvor der er foretaget arbejdsmarkedsrettede foranstaltninger, er sagsbehandlingstiden fra seneste foranstaltning frem til pensionstilkendelsen i gennemsnit 9,3 måneder. Tiden er markant højere, når borgeren kommer fra kontanthjælp (12,2).

Den gennemsnitlige tid fra seneste foranstaltning frem til pensionstilkendelsen varierer meget fra kommune til kommune – fra 2,8 til 15,1 måned.

I 22 sager overstiger sagsbehandlingstiden efter seneste foranstaltning 1 år, i næsten alle tilfælde bl.a. fordi der efterfølgende er indhentet lægelige oplysninger.

I disse langvarige sager er der i gennemsnit gået 6,1 måned fra seneste oplysning er modtaget og til afgørelsen er truffet. I 9 af disse sager, hvor pensionen er tilkendt med urette, er dette gennemsnit noget højere – 7,2

måned.

3 Afgørelsernes korrekthed

3.1 Er afgørelsen samlet set rigtig? (skemaets punkt 3.1)

Undersøgelsens hovedformål er vurderingen af, om der er truffet en rigtig afgørelse. Det vil sige, om borgeren efter pensionslovens §§ 16 og 20 og Ankestyrelsens praksis har ret til førtidspension.

Undersøgelsen viser, at kommunernes tilkendelse af pension er rigtig i 79 sager; det vil sige 70,5 procent af de 112 sager.

I 33 sager - 29,5 procent - ville nævnet have givet afslag på pension eller hjemvist sagen, fordi der mangler oplysninger.

Tablet 3.1 Er afgørelsen samlet set rigtig?

Kommune	Pension korrekt	Pension ikke korrekt
Dragør	12	2
Frederikssund	12	2
Glostrup	7	7
Herlev	7	7
Hvidovre	11	3
Høje-Taastrup	8	6
Hørsholm	11	3
København	11	3
I alt	79	33

Som det ses fordeler de 33 uberettigede pensioner sig meget ulige på de deltagende otte kommuner. De fleste er fra tre kommuner, hvor næsten halvdelen af pensionerne er uberettigede.

- Fem kommuner har hver tilkendt uberettiget pension i to eller tre sager. I alt 13 eller 18,6 procent af alle disse kommuners sager.
- Tre kommuner har hver tilkendt uberettiget pension i seks eller syv sager. I alt 20, svarende til 47,6 procent af disse kommuners sager.

Denne fordeling genkendes på Ankestyrelsens kort over Danmark i pensionsstatistikken for året 2009. Af de fem "strenge" kommuner er de fire i gruppen med op til 4,00 nytilkendelser af førtidspension pr. 1.000 indbyggere, den femte er i gruppen fra 4,01 til 6,00. Af de tre "milde" kommuner er to i gruppen fra 4,01 til 6,00, den tredje i gruppen over 6,00.

Undersøgelsen viser tendenser til fællestræk ved de forkerte afgørelser.

3.2 Særligt om den lægelige vurdering

I mange af de forkert afgjorte sager har kommunen ikke lagt tilstrækkelig vægt på, om der er lægelig dokumentation for en varig svær nedsættelse af arbejdsevnen.

Dette ses især i de tre "milde" kommuner. I to af disse har sagsbehandleren i flere tilfælde indstillet til pension uanset lægekonsulentens vurdering, eller også er der ikke indhentet en vurdering fra lægekonsulenten. I den tredje kommune har lægekonsulenten ofte peget på pension ud fra de samlede oplysninger frem for at tage stilling til den specifikke lægelige dokumentation i sagen. Nævnet vurderer i disse sager oftest, at der ikke er grundlag for pension.

Eksempler

Sag 301

58-årig kvinde, lærer fra 1976 til endelig sygemelding december 2007 på grund af depression. Der er ved psykiatrisk speciallægeundersøgelse ikke fundet psykopatologi ud over depression af moderat grad, og der er fortsatte behandlingsmuligheder, om end psykiateren udtrykker pessimisme med hensyn til genoptagelse af karrieren.

To kommunale lægekonsulenter vurderer, at der ikke er varig helbredsbetiget funktionsevnenedsættelse i sædvanlig lægelig forstand, og at der er mulighed for forbedring ved behandling og aktivering.

Kommunens sagsbehandler vurderer i ressourceprofilen på baggrund af sagens samlede oplysninger, at arbejdsevnen er varigt nedsat i en grad, der hindrer selvforsørgelse.

Nævnet vurderer, at der skulle gives afslag, da der er mulighed for fortsat lægelig behandling og derefter eventuelt bred arbejdsprøvning. En væsentlig faktor er belastningen i hjemmet af en syg ægtefælle, men det begrundes ikke varig nedsættelse af arbejdsevnen.

Sag 407

56-årig kvinde, ufaglært, overvejende arbejde som hjemmehjælper og køkkenmedhjælper og med rengøring, ikke i ordinært arbejde siden 2000. Helbredsmæssigt degenerative forandringer i lænden og tilbagevendende depressioner. Undersøgende psykiater vurderer, at hovedproblemet er benzodiazepinforbruget, som foreslås trappet ud eller erstattet af anden medicin. Kommunens lægekonsulent vurderer, at de lægelige forhold ikke kan forklare, hvorfor der ingen arbejdsevne er.

Kommunens sagsbehandler vurderer i ressourceprofilen, at der ikke ses resterhervsevne.

Nævnet vurderer, at ryglidelsen ikke hindrer arbejde uden rygbelastning, og at de psykiatriske behandlingsmuligheder skal afklares.

Sag 412

57-årig kvinde, udlært industrilaborant og sygehjælper. Visiteret til fleksjob 2007 på grund af postkommotionelt syndrom og smerter i venstre arm. Senest vikar som kirketjener (ikke fleksjob). Der er i ressourceprofilen beskrevet gode personlige kompetencer og et godt

funktionsniveau med mange fritidsaktiviteter og interesser.

Der er i ressourceprofilen ingen vurdering fra kommunens lægekonsulent efter tilkendelsen af fleksjob i 2007.

Kommunens sagsbehandler vurderer i ressourceprofilen, at de samlede helbredsmæssige forhold medfører en væsentlig barriere i forhold til fleksjob, at funktionsevnen nu er yderligere nedsat, og at det er åbenlyst formålsløst at iværksætte afklarende foranstaltninger.

Nævnet vurderer, at der ikke er dokumenteret forhold, der hindrer fleksjob uden fysisk belastning.

Sag 611

59-årig kvinde, ingen uddannelse eller erhvervserfaring ud over rengøringsarbejde 1984-86. Helbredsmæssigt svær overvægt, type 2 sukkersyge, slidgigt i knæ. Ved reumatologisk speciallægeundersøgelse ingen betydende forandringer, men bevægeligheden i lænden er nedsat.

Kommunens lægekonsulent vurderer, at arbejdsmarkedstilknytning er næsten urealistisk samlet set (analfabetisme, manglende danskundskaber, ingen tidligere tilknytning til arbejdsmarkedet og lændesmerter).

Kommunens sagsbehandler vurderer i ressourceprofilen ud fra de lægelige oplysninger, at arbejdsevnen er ubetydelig i ethvert erhverv.

Nævnet vurderer, at der ikke er dokumentation for varigt svært nedsat arbejdsevne. Der er ikke lægeligt belæg for svært nedsat fysisk funktionsniveau, og borgeren synes at klare daglige gøremål i hjemmet.

Sag 802

39-årig kvinde, uddannet industrilaborant. Senest arbejde som valutaveksler til omkring 2003. Har modtaget kontanthjælp. Der er ikke foretaget arbejdsprøvning eller iværksat andre beskæftigelsesfremmende foranstaltninger.

Helbredsmæssigt uspecificeret personlighedsforstyrrelse. Smerteklager, der af egen læge betegnes som fibromyalgi, uden at diagnosen er stillet ved flere reumatologiske undersøgelser. Senest har behandlende reumatolog vurderet, at hun ikke kan hjælpes i reumatologisk miljø, men mere i psykiatrisk.

Behandlende psykiater giver diagnosen borderline med efterhånden kroniske depressive perioder og støtter pensionstilkendelse, men uden at beskrive tilstanden udførligt.

Kommunens somatiske lægekonsulent er af sagsbehandleren citeret for, at det samlede funktionsniveau er nedsat til det ubetydelige, men konsulentens præmisser for dette foreligger ikke. Sagen er ikke set af psykiatrisk konsulent.

Nævnet vurderer, at der skal indhentes psykiatriske oplysninger og derefter tages stilling til mulighederne for arbejdsprøvning.

Nævnet anbefaler

- At kommunernes lægekonsulent vurderer, om en nedsættelse af funktionsevnen er forklaret ud fra den specifikt lægelige dokumentation.
- Hvis dette ikke er tilfældet, må kommunen nøje overveje, om andre forhold, der aktuelt påvirker arbejdsevnen, er varige barrierer i forhold til at blive selvforsørgende.

3.3 Særligt om alder

Fordelingen af berettiget og uberettiget pension på fire aldersgrupper er vist i **tabel 3.2**.

Tabel 3.2 Sagerne fordelt efter afgørelsens rigtighed og aldersgruppe.

	8-30	31-40	41-54	55-64	I alt
Pension korrekt	8	8	34	29	79
Pension ikke korrekt	2	7	10	14	33
I alt	10	15	44	43	112

Undersøgelsen viser, at bedømmelsen af de helt unge ikke er noget specielt problem. Der er i undersøgelsen 10 borgere i alderen til og med 30 år. Kun i to tilfælde er der tilkendt pension med urette, det vil sige en "fejlpcent", der er lavere end for undersøgelsen som helhed.

Derimod er der en markant overhyppighed af uberettigede pensioner i gruppen fra 31 til og med 40 år. Der er tilkendt pension med urette i syv af 15 sager, altså næsten halvdelen af sagerne. I seks af de syv er hoveddiagnosen psykiatrisk, og fem af de syv vedrører kvinder.

Desuden ses en mindre overhyppighed af uberettigede pensioner i gruppen fra 55 til og med 64 år; 14 forkerte afgørelser ud af 43.

Eksempler 31 – 40 år

Sag 312

33-årig kvinde, ufaglært arbejde til 2001. Arbejdsprøvning oktober – december 2008 gik godt, hun viste interesse for arbejdet og det udførte arbejde var i orden, indtil hun blev uvenner med en ansat.

Helbredsmæssigt belastningsreaktion, ifølge seneste udtalelse fra psykolog behov for psykologbehandling minimum 4–6 måneder endnu.

Nævnet vurderer, at der fortsat er behandlingsmuligheder for den akutte belastningsreaktion, og at der burde iværksættes en ny arbejdsprøvning.

Sag 607

35-årig kvinde med kontoruddannelse, men meget lidt praktisk erfaring. Trods en aktivering og fire arbejdsprøvnings har hun ikke fået tilknytning til det ordinære arbejdsmarked, da initiativerne ender i sociale konflikter. Helbredsmæssigt skizotypisk sindslidelse, i antipsykotisk og antidepressiv behandling. Psykiatrisk speciallæge har vurderet, at hun er i den bedre ende af det skizotypiske spektrum, at der burde være muligheder i fleksjob, og at hun selv er motiveret herfor. Nævnet vurderer, at der skulle have været taget stilling til fleksjob, især også på baggrund af den unge alder.

Sag 802

39-årig kvinde, uddannet industrilaborant. Senest arbejde som valutaveksler til ca. 2003. Har modtaget kontanthjælp. Der er ikke foretaget arbejdsprøvning eller iværksat andre beskæftigelsesfremmende foranstaltninger.

Helbredsmæssigt uspecificeret personlighedsforstyrrelse. Smerteklager, der af egen læge betegnes som fibromyalgi, uden at diagnosen er stillet ved flere reumatologiske undersøgelser. Senest har behandlende reumatolog vurderet, at hun ikke kan hjælpes i reumatologisk miljø, men mere i psykiatrisk.

Behandlende psykiater giver diagnosen borderline med efterhånden kroniske depressive perioder og støtter pensionstilkendelse, men uden at beskrive tilstanden udførligt.

Nævnet vurderer, at der skal indhentes psykiatriske oplysninger og derefter tages stilling til mulighederne for arbejdsprøvning.

Sag 508

40-årig kvinde uden egentlig uddannelse, sidst i ordinært job 1997 som servitricer. Har frem til 2004 deltaget i uddannelse, aktivering, virksomhedspraktik mv. Der er ikke foretaget arbejdsprøvning eller iværksat andre beskæftigelsesfremmende foranstaltninger forud for pensionstilkendelsen, men ressourceprofilen beskriver ressourcer fagligt og personligt.

Helbredsmæssigt angstproblematik og tvangstanker, ved den psykiatriske undersøgelse beskrives ikke nogen svær psykisk lidelse.

Nævnet vurderer, at hun burde have været arbejdsprøvet med henblik på en nærmere afklaring af arbejdsevnen. Der er ingen lægelig dokumentation for, at arbejdsprøvning nu skulle medføre risiko for en helbredsforværring.

Eksempler 55 – 64 år

Sag 209

64-årig kvinde med ret stabil tilknytning til arbejdsmarkedet siden tidlig ungdom, senest fuldtidsarbejde som ekspedient til 2006. Helbredsmæssigt tegn på cerebellar ataksi samt osteoporose med brud i rygsøjlen i juni 2009.

Arbejdsprøvning i 2008 med virksomhedspraktik i et supermarked, der blev konkluderet nedsat effektivitet på 1/3 i forhold til fuld funktionsdygtighed. Hun beskriver mange arbejdsrettede ressourcer og

har flere konkrete arbejdsforslag, men er skeptisk med hensyn til mulighederne for at komme i arbejde på grund af alder og faldtendens, og hun afventer derfor folkepension. Hun er i maj 2009 indstillet på at arbejde som kassedame indtil da, gerne i fleksjob, men overvejelserne om fleksjob stopper efter et lille brud på en ryghvirvel, der forventes at påvirke arbejdsevnen de næste seks måneder.

Nævnet vurderer, at der ikke er dokumenteret en varig forringelse af helbredstilstanden, der udelukker tilbagevenden til arbejdsmarkedet. Det forhold, at borgeren vil blive folkepensionist inden for kort tid og ikke kan nå at blive arbejdsdygtig inden da, kan ikke begrunde førtidspension.

Sag 801

64-årig kvinde, kunsthistoriker, stabilt arbejde på museum og som universitetslærer til 2007. Sygemeldt fra A-kasse august 2008 på grund af osteoporose med knoglesammenfald i ryggen.

Kommunens lægekonsulent er opmærksom på, at der mangler oplysninger om kalkindholdet i knoglerne og nøjes med at notere, at der "antagelig" er tale om svær osteoporose.

Borgeren har oplyst meget betydelige ressourcer, der er af relevans ikke bare for det tilsigtede aktive pensionistliv, men også for mulighederne for selvforsørgelse ved arbejde.

Nævnet vurderer, at der både mangler lægelige oplysninger og arbejdsprøvning.

Nævnet anbefaler kommunerne

- At være opmærksom på, at alder ikke er en hindring for, at der iværksættes en arbejdsmarkedsrettet indsats.
- At være opmærksom på en målrettet arbejdsmarkedsrettet indsats for yngre resourcesvage personer uden svære legemlige eller psykiske sygdomme.

3.4 Særligt om diagnose

Fordelingen af berettigede og uberettigede pension på hoveddiagnoser er vist i **tabel 3.3**.

Tabel 3.3 Sagerne fordelt efter afgørelsens rigtighed og hoveddiagnose.

	med	rheum	ort.kir	neurol	psyk	I alt
Pension korrekt	13	4	5	21	36	79
Pension ikke korrekt	2	0	5	7	19	33
I alt	15	4	10	28	55	112

Undersøgelsens 112 sager er fordelt med 57 somatiske og 55 psykiatriske hoveddiagnoser. Men i de forkert afgjorte sager er der en klar overvægt af psykiatriske hoveddiagnoser – 19 ud af 33.

Tabel 3.4 De psykiatriske sager fordelt efter afgørelsens rigtighed og køn.

	kvinder	mænd	I alt
Pension korrekt	19	17	36
Pension ikke korrekt	14	5	19
I alt	33	22	55

I undersøgelsens sager generelt har de psykiatriske sager en overhyppighed af kvinder og lavere gennemsnitsalder. Overhyppigheden er endnu større i de sager, hvor der med urette er tilkendt pension. Af 19 forkert afgjorte psykiatriske sager vedrører de 14 kvinder, hvis gennemsnitsalder er 45,8 år. De forkerte afgørelser har således en markant overhyppighed af relativt unge kvinder med psykiatrisk hoveddiagnose.

Denne overhyppighed illustreres af de eksempler, der ovenfor er anført under lægelig vurdering og alder.

Nævnet anbefaler kommunerne

- At være særligt opmærksomme på kravet om varig arbejdsevnenedsættelse, når der er tale om yngre psykisk skrøbelige personer uden svære psykiske lidelser.

4 Sagernes oplysning

4.1 I hvilket omfang er sagen oplyst? (skemaets punkt 3.2)

Undersøgelsen viser, at der er utilstrækkelige oplysninger på et eller flere punkter i 23 sager.

Det er en forudsætning for at tilkende pension, at sagen er tilstrækkeligt oplyst, og de 23 sager er derfor alle blandt de 33 sager, hvor der er tilkendt pension med urette.

Tabel 2 i bilag 6 belyser oplysningsgrundlagets tilstrækkelighed, fordelt på kommuner. Her genfinder man ikke opdelingen i fem "strenge" og tre "milde" kommuner, idet den ene af de "milde" kommuner har et oplysningsniveau, der er helt på linie med kommunernes gennemsnit. Oplysningsniveauet er ikke i sig selv en garanti for en korrekt bedømmelse af sagen.

4.2 Hvilke væsentlige/afgørende oplysninger mangler? (skemaets punkt 3.3)

4.2.1 Arbejdsprøvning

Den hyppigste grund til utilstrækkelige oplysninger er, at der ikke er foretaget arbejdsprøvning; det er tilfældet i 18 af de 23 sager.

Der er en tendens til, at der især mangler arbejdsprøvning af de borgere, der kommer fra kontanthjælp. I 11 af de 18 sager kommer borgeren således fra kontanthjælp.

Eksempler

Sag 103

45-årig mand uden uddannelse, stabil tilknytning til arbejdsmarkedet frem til 2003, senest med lagerarbejde, har derefter modtaget kontanthjælp. Der er ikke foretaget arbejdsprøvning eller iværksat andre beskæftigelsesfremmende foranstaltninger.

Helbredsmæssigt er der tale om følger efter et langvarigt massivt alkoholmisbrug, der nu angiveligt er ophørt. Han har nervebetændelse i benene og dårlig gangfunktion. Desuden psykiske problemer, bl.a. angst, efter et overfald i 2003 og efterfølgende varetægtsfængsling.

Neuropsykologisk undersøgelse fra januar 2009 viser lette koncentrationsvanskeligheder og ineffektiv indlæring, men ikke tegn på organisk demens i nævneværdig grad. Hans skrøbelige psyke skønnes at

udgøre den væsentligste begrænsning af arbejdsevnen. Neuropsykologen mener ikke, at det kan udelukkes, at han skulle kunne placeres i en skånsom beskæftigelse i trygge og veldefinerede rammer.

Nævnet vurderer, at hans psykiske tilstand ikke er til hinder for en arbejdsprøvning med henblik på en nærmere afklaring af arbejdsevnen.

Sag 508

41-årig kvinde uden egentlig uddannelse. Sidst i ordinært job 1997 som servitrice, derefter uden for arbejdsmarkedet på grund af angstproblematik og tvangstanker. Har modtaget kontanthjælp. Har frem til 2004 deltaget i uddannelse, aktivering, virksomhedspraktik mv. Indholdet af foranstaltningerne er ikke beskrevet, men det fremgår, at alle aktiviteter er afsluttet før tid på grund af forværring af den psykiske tilstand.

Ressourceprofilen beskriver mange ressourcer fagligt og personligt, og ved psykiatrisk undersøgelse beskrives ikke nogen svær psykisk lidelse. Der er ingen lægelig dokumentation for, at arbejdsprøvning nu skulle medføre risiko for en helbredsforværring.

Nævnet vurderer, at hun burde have været arbejdsprøvet med henblik på en nærmere afklaring af arbejdsevnen.

Sag 802

39-årig kvinde, uddannet industrilaborant. Senest arbejde som valutaveksler til ca. 2003. Har modtaget kontanthjælp. Der er ikke foretaget arbejdsprøvning eller iværksat andre beskæftigelsesfremmende foranstaltninger.

Helbredsmæssigt uspecificeret personlighedsforstyrrelse. Smerteklager, der af nogle undersøgere betegnes som fibromyalgi.

Nævnet vurderer, at hun burde have været arbejdsprøvet med henblik på en nærmere afklaring af arbejdsevnen.

Sag 401

39-årig mand, ufaglært og aldrig på det ordinære arbejdsmarked, har modtaget kontanthjælp. Klager over ryggener, uden at der er påvist betydelig ryglidelse. Talrige aktiveringsforsøg, der ikke er nærmere beskrevet; senest 3 måneders virksomhedspraktik som ejendomsfunktionær i 2008. Indholdet af virksomhedspraktikken i 2008 er ikke nøjere beskrevet, men arbejdet som ejendomsfunktionær kan næppe have tilgodeset et rygsånebehov i tilstrækkelig grad. Der er ikke i de foreliggende lægelige akter beskrevet nogen væsentlig fysisk eller psykisk sygdom, og der foreligger ikke nogen bred arbejdsprøvning.

Nævnet vurderer, at han burde have været arbejdsprøvet med henblik på en nærmere afklaring af arbejdsevnen.

4.2.2 Lægelige oplysninger

Den næsthypigste grund til, at sagen er utilstrækkeligt oplyst, er at der mangler lægelige oplysninger. Det er tilfældet i 12 af de 23 sager med utilstrækkelige oplysninger.

Også her ses en tendens til overhyppighed af sager, hvor borgerne kommer fra kontanthjælp. I 7 af de 12 sager kommer borgeren således fra kontanthjælp.

Eksempler

Sag 603

50-årig mand. Ingen uddannelse. Stabil tilknytning til arbejdsmarkedet til 2001, senest som flammeskærer. Derefter kontanthjælp. En arbejdsprøvning 4½ måned i 2008 med lette pakke- og montageopgaver viste en effektiv arbejdstid på 10 timer pr. uge.

Helbredsmæssigt er der tale om følger efter mangeårigt alkoholmisbrug med hukommelsesbesvær, nervebetændelse i benene og kronisk mavekatar. Endvidere tegn på slidgigt i flere regioner samt tegn på højresidigt skulder-håndsyndrom, der i marts 2009 forventedes at klinge af i løbet af 1/2 – 1 års tid. Der anbefales yderligere udredning og ny arbejdsprøvning, som ikke er iværksat inden pensionstilkendelsen.

Nævnet ville have hjemvist sagen med henblik på lægelig udredning og behandling af alkoholmisbruget. Herefter kunne kommunen foretage en vurdering af, om det var muligt at arbejdsprøve ham.

Sag 113

57-årig mand, udlært tømrer, har arbejdet i det samme firma altid, efter en arbejdsskade i 1993 22½ time ugentligt frem til sygemelding i september 2008.

Helbredsmæssigt følger efter hjernetraume i 1993 (kraniebrud m/ hjernerystelse, permanent hjerneskade med méngrad på 40 procent), hertil følger af et vedvarende alkoholmisbrug.

Kommunen vurderer, at de lægelige oplysninger dokumenterer, at hans arbejdsevne er permanent "tæt på ophørt" i ethvert erhverv. Kommunen lægger til grund, at han er svært dement, hvilket ikke fremgår af de lægelige akter.

Nævnet ville have hjemvist sagen med henblik på opfølgning af alkoholbehandlingen, som han fremstår motiveret for, og en ny vurdering på hukommelsesklínik eller neuropsykologisk undersøgelse, som det er anbefalet af klinikken, egen læge og kommunens lægekonsulent. Herefter en vurdering af, om det er muligt at arbejdsprøve ham.

Nævnet anbefaler

- At kommunerne ikke lægger vægt på et langvarigt fravær fra arbejdsmarkedet i sig selv, men er opmærksomme på, om der er tilstrækkelig aktuel dokumentation i form af arbejdsprøvning og lægelige oplysninger.
- Hvis ikke der er åbenbart helbredsmæssigt grundlag, skal der til brug for dokumentationen af arbejdsevnen foretages en længerevarende arbejdsprøvning eller tilsvarende tiltag. Der skal herefter være en udførlig beskrivelse af forløbet, før kommunen tager stilling til førtidspension.

(skemaets punkt 3.4)

Det er en betingelse for tilkendelse af pension, at det er dokumenteret, at arbejdsevnen er varigt og væsentligt nedsat i et omfang, der udelukker, at den pågældende vil være i stand til at blive selvforsørgende.

Undersøgelsen viser da også, at der i høj grad er sammenfald mellem, om afgørelsen er korrekt, og om der er dokumentation for, at arbejdsevnen er væsentligt og varigt nedsat.

Der er dog to sager, hvor pensionen må siges at være tilkendt med urette, selv om der i nogen grad er dokumentation for arbejdsevnenedsættelsen. Det skyldes i begge sager, at kommunen ikke i tilstrækkelig grad har vurderet, om restarbejdsevnen kan anvendes i et fleksjob.

Sag 607

35-årig kvinde med kontoruddannelse, men meget lidt praktisk erfaring. Trods en aktivering og fire arbejdsprøvninger har hun ikke fået en tilknytning til det ordinære arbejdsmarked, da initiativerne ender i sociale konflikter.

Helbredsmæssigt skizotypisk sindslidelse, i antipsykotisk og antidepressiv behandling. Undersøgende psykiatrisk speciallæge har vurderet, at hun er i den bedre ende af det skizotypiske spektrum, at der burde være muligheder i fleksjob, og at hun selv er motiveret herfor.

Nævnet vurderer, at der skulle have været taget stilling til fleksjob, især også på baggrund af den unge alder.

Sag 708

48-årig kvinde fra Iran, 12 års skolegang og arbejde som sekretær en del år i Iran. Kom til Danmark i 2005, herefter sprogskole samt et års arbejde i elektronikvirksomhed indtil sygemelding pga. psykiske problemer. Har desuden smerter i bevægeapparatet, hovedpine, slidgigt i brystvirvler samt rygsækævhed.

Der beskrives mange ressourcer på trods af helbredsproblemerne, og den behandlende psykiater har vurderet det realistisk og hensigtsmæssigt at støtte hende i en form for revalidering snarest muligt.

Nævnet vurderer, at kommunen ikke i tilstrækkelig grad har taget stilling til hendes muligheder for selvforsørgelse, eventuelt i et fleksjob.

4.4 Fokus på mulighederne for udvikling af ressourcerne? (skemaets punkt 3.5 og 3.5a)

Der kan kun tilkendes førtidspension, når det er dokumenteret, f.eks. ved beskrivelser af arbejdsprøvning, revalideringsforløb eller behandlingsforsøg, at pågældendes arbejdsevne ikke kan forbedres ved sådanne foranstaltninger. Det kan dog på grund af særlige forhold være helt åbenbart, at arbejdsevnen ikke kan forbedres ved disse foranstaltninger.

Undersøgelsen viser, at når kommunerne har tilkendt pension med rette,

er der en rimelig dokumentation for, at der har været fokus på mulighederne for yderligere udvikling af borgerens ressourcer.

Der er dog også fire sager, hvor nævnet ikke er enig i pensionstilkendelsen, selv om der i nogen grad er dokumentation for, at der har været fokus på udviklingsmulighederne i forhold til arbejdsmarkedet. Også her kan grunden være, at kommunen ikke har været tilstrækkeligt opmærksom på mulighederne for selvforsørgelse ved et fleksjob.

Eksempler

Sag 412

57-årig kvinde, udlært industrilaborant og sygehjælper. Visiteret til fleksjob 2007 på grund af postkommotionelt syndrom og smerter i venstre arm. Senest vikar som kirketjener (ikke fleksjob). Der er i ressourceprofilen beskrevet gode personlige kompetencer og et godt funktionsniveau med mange fritidsaktiviteter og interesser, og hun var ved ansøgningen om pension indstillet på fortsat vikararbejde som kirkemedhjælper.

Nævnet vurderer, at der fortsat er mulighed for selvforsørgelse i fleksjob.

Sag 607

35-årig kvinde med kontoruddannelse, men meget lidt praktisk erfaring. Trods en aktivering og fire arbejdsprøvnings har hun ikke fået en tilknytning til det ordinære arbejdsmarked, da initiativerne ender i sociale konflikter.

Helbredsmæssigt skizotypisk sindslidelse, i antipsykotisk og antidepressiv behandling. Undersøgende psykiatrisk speciallæge har vurderet, at hun er i den bedre ende af det skizotypiske spektrum, at der burde være muligheder i fleksjob, og at hun selv er motiveret herfor.

Nævnet vurderer, at der skulle have været taget stilling til fleksjob, især også på baggrund af den unge alder.

4.5 Afprøvet foranstaltninger bortset fra arbejdsprøvning? (skemaets punkt 3.6 og 3.6a)

Også her har undersøgelsen vist, at kommunen ved de rigtige afgørelser har foretaget en tilstrækkelig afprøvning af andre foranstaltninger end arbejdsprøvning.

I syv sager er pensionstilkendelsen ikke korrekt, selvom der i nogen grad er dokumentation for tilstrækkelig afprøvning. Der kan også her være tale om, at der ikke har været tilstrækkeligt fokus på at udnytte en vis restarbejdsevne i et fleksjob, eller at der savnes en egentlig arbejdsprøvning.

Nævnet anbefaler

- At kommunerne har øget fokus på muligheden for et fleksjob, når der er dokumenteret en arbejdsevnenedsættelse, men fortsat er en restarbejdsevne. Der skal ved pensionsafgørelsen foreligge dokumentation for, at borgeren end ikke kan klare et fleksjob.

4.6 Dokumentation for arbejdsprøvning? (skemaets punkt 3.7 og 3.7a)

I 53 af de 112 sager – lidt under halvdelen – er der foretaget arbejdsprøvning, mens arbejdsprøvning har været åbenbart unødvendig i 42 af sagerne. Til rest er der således 17 sager, hvor afgørelsen er forkert, allerede fordi der ikke er foretaget arbejdsprøvning.

At der er foretaget arbejdsprøvning er langt fra ensbetydende med, at pensionen er tilkendt med rette. I 16 af de 53 sager med arbejdsprøvning ville nævnet have givet afslag eller henvist til at indhente flere oplysninger. I fire tilfælde mangler der en ny arbejdsprøvning, enten fordi den allerede foretagne ikke var individuelt tilpasset, eller fordi helbredstilstanden har ændret sig.

4.7 Arbejdsprøvningen individuelt tilpasset? (skemaets punkt 3.8)

Undersøgelsen viser, at der kun i fem sager er problemer med arbejdsprøvningens individuelle tilpasning. Der er i disse sager ikke taget tilstrækkeligt højde for borgerens helbredsmæssige begrænsninger.

I det ene af disse tilfælde er afgørelsen alligevel korrekt, da helbredsforholdene i sig selv er tilstrækkelig dokumentation for ret til pension.

Eksempler

Sag 311

27-årig kvinde, uddannet sosu-hjælper, men kun arbejdet ½ år frem til december 2002. Lider af følger efter operation for lændediskusprolaps og emotionel ustabil personlighedsstruktur (borderline).

Hun er ikke afprøvet i den rigtige jobfunktion. Er afprøvet i arbejde i en reception, som ikke er umiddelbart hensigtsmæssigt i forhold til de psykiske problemer, da hun klager over at miste overblikket, hukommelsesproblemer og besvær med nye funktioner på PC.

Nævnet vurderer, at den psykiske lidelse taler for enkle arbejdsfunktioner i rolige omgivelser. I øvrigt mangler der en objektiv undersøgelse af

ryggen, og der er ikke psykiatriske speciallægeoplysninger siden december 2008, hvor behandlende psykiater anbefalede arbejdsprøvning.

Sag 312

33-årig kvinde, ufaglært arbejde frem til 2001. Helbredsmæssigt belastningsreaktion; belastningssmerter i knæ, senebetændelse i skulder og hudlidelse.

Arbejdsprøvning oktober – december 2008 gik godt, hun viste interesse for arbejdet og det udførte arbejde var i orden, indtil hun blev uvenner med en ansat.

Nævnet vurderer, at der burde have været iværksat en ny arbejdsprøvning.

Sag 609

24-årig mand med hjerneskade fra fødslen, væsentligst med motoriske følger; intelligens lavt i normalområdet. Han har været gennem tre arbejdsprøvningsforløb i kantiner, hvilket ikke kan anses for uhensigtsmæssigt, set i lyset af hans unge alder og lyst til at arbejde inden for kantineområdet. Men de har ikke kunnet tilgodese hans skånebehov, og ressourceprofilen mangler dialog om andre områder med enkle, ikke fysisk krævende funktioner, hvor der ikke er flere samtidige arbejdsopgaver at tage højde for, fx pakke- eller monteringsopgaver.

Nævnet vurderer, at den tilkendte pension ikke er korrekt, da der ikke er foretaget tilstrækkelig arbejdsprøvning.

Nævnet anbefaler

- At kommunerne forud for tilkendelsen af førtidspension sikrer, at der er iværksat de nødvendige tiltag med fokus på borgerens evner og individuelle skånebehov til afklaring af arbejdsevnen.

4.8 Har der været iværksat uhensigtsmæssige foranstaltninger? (skemaets punkt 3.9)

Der er ikke fundet sager, hvor kommunerne har iværksat direkte uhensigtsmæssige foranstaltninger.

5 Anvendelse af arbejdsevne metode

5.1 Fyldestgørende ressourceprofil? (skemaets punkt 4.1)

Efter pensionslovens § 19 og pensionsbekendtgørelsens § 6, stk. 1, skal grundlaget for en afgørelse om førtidspension udarbejdes efter arbejdsevne metoden.

Det er således en forudsætning for, at kommunen kan træffe afgørelse om førtidspension, at der foreligger en fyldestgørende ressourceprofil.

En ressourceprofil skal indeholde en beskrivelse og vurdering af borgerens ressourcer, udviklingsmuligheder og barrierer i forhold til at kunne indgå i jobfunktioner på arbejdsmarkedet. Ressourceprofilen skal udarbejdes i dialog med borgeren.

Bedømmelsen af, om der har foreligget en fyldestgørende ressourceprofil, fremgår af **tabel 5.1**. Bedømmelsen sker efter skala med fire "karakterer", spændende fra 1 for i høj grad fyldestgørende til 4 for ikke fyldestgørende. Den gennemsnitlige bedømmelse er 1,9, det vil sige lidt bedre end karakteren "I nogen grad".

Tabel 5.1 Fyldestgørende ressourceprofil?

	antal	procent
1 - I høj grad	35	31,3
2 - I nogen grad	58	51,8
3 - I ringe grad	18	16,1
4 - Nej	1	0,9

Der er fundet en rimeligt fyldestgørende ressourceprofil i 93 sager, svarende til 83,0 procent.

I 18 sager er ressourceprofilen kun fundet fyldestgørende i ringe grad, og i en enkelt sag er den ikke fyldestgørende. Den er gået i stå 20 måneder inden afgørelsen, nye lægelige oplysninger og oplysninger fra arbejdsprøvning med praktikforløb er ikke indarbejdet og vurderet, og den indeholder ingen samlet konklusion.

I 17 af de 19 sager med lidet eller ikke fyldestgørende ressourceprofil er pensionen tilkendt med urette.

Der er ikke i undersøgelsen fundet sager, hvor der helt mangler en ressourceprofil.

Et særligt problem er ressourceprofilernes overskuelighed. Det er særdeles velkendt i daglig praksis og genfindes i undersøgelsens sager.

Arbejdsevnet metoden blev indført med pensionsreformen pr. 1. januar 2003. Med tiden, der siden er gået, er ressourceprofilerne blevet længere og længere – herunder med udførlige indscanninger fra akterne. Det forringer overskueligheden og dermed profilens anvendelighed som arbejdsredskab.

Nævnet anbefaler

- At kommunerne er opmærksomme på problemet med uoverskuelige ressourceprofiler og tilstræber, at profilen kun indeholder de relevante oplysninger i forhold til den aktuelle sag.

5.2 Er ressourceprofilen udarbejdet i dialog med borgeren? (skemaets punkt 4.2)

Undersøgelsen har især fokuseret på, om kommunens har anvendt arbejdsevnet metoden som et redskab til dialog med borgeren. Fordelingen af bedømmelserne fremgår af **tabel 5.2**. Den gennemsnitlige bedømmelse er 2,0, svarende til karakteren "I nogen grad".

Tabel 5.2 Dialog med borgeren?

	antal	procent
1 - I høj grad	34	30,4
2 - I nogen grad	45	40,2
3 - I ringe grad	32	28,6
4 - Nej	1	0,9

I 10 sager er dialogen stærkt præget eller umuliggjort af helbredsforholdene, typisk psykisk lidelse, mental retardering eller demens. Hvis kommunen har gjort, hvad der er muligt, er bedømmelsen i undersøgelsen, at ressourceprofilen i høj grad er udarbejdet i dialog. I disse tilfælde er pensionsberettigelsen typisk klar.

Der er fundet en tilstrækkelig dialog i 79 sager, svarende til 70,5 procent.

I 33 sager er der kun fundet ringe dialog eller ingen reel dialog, og i 29 af disse er pensionen tilkendt med urette.

Tabel 3 i bilag 6 ser på den samlede bedømmelse af de enkelte kommuners anvendelse af arbejdsmetoden. "Karakterskalaen" er som i tabel 5.1. Kommunerne deler sig i to grupper, således at

- fem kommuner ligger på et gennemsnit mellem 1 (i høj grad) og 2 (i nogen grad), mens
- tre kommuner ligger på et gennemsnit mellem 2 (i nogen grad) og 3 (i ringe grad).

Det er helt den samme gruppering med de samme fem "strenge" og de samme tre "milde" kommuner som ved opdelingen efter afgørelsernes rigtighed og ved analysen af kommunernes vurdering af de lægelige forhold.

Arbejdsevnetodens aktive og kritiske dialog om ressourcerne er således af væsentlig betydning for, om der træffes en rigtig afgørelse. I hvilket omfang formkravet om ressourceprofil så også sikrer denne dialog er et andet spørgsmål, som undersøgelsen ikke tager stilling til.

Eksempler

Sag 401

39-årig mand, ufaglært og aldrig på det ordinære arbejdsmarked, har modtaget kontanthjælp. Klager over ryggener, uden at der er påvist betydelig ryglidelse. Talrige aktiveringsforsøg, der ikke er nærmere beskrevet; senest 3 måneders virksomhedspraktik som ejendomsfunktionær i 2008. Indholdet af virksomhedspraktikken i 2008 er ikke nøjere beskrevet, men arbejdet som ejendomsfunktionær kan næppe have tilgodeset et rygsånebehov i tilstrækkelig grad. Der er ikke i de foreliggende lægelige akter beskrevet nogen væsentlig fysisk eller psykisk sygdom, og der foreligger ikke nogen bred arbejdsprøvning.

Der ses ingen reel dialog om udnyttelsen af borgerens ressourcer. Han refereres for, at hans omstillings- og indlæringssevne etc. er i orden, uden at det giver sagsbehandleren anledning til overvejelser. Det godtages på utilstrækkeligt lægeligt grundlag, at den manglende arbejdsmarkedstilknytning alene skyldes ryggener og boglige problemer, og at han nu er for smerteplaget til yderligere forsøg. Der er ingen overvejelser i anledning af hans funktionsniveau som fortsat aktiv dart- og billardspiller.

Sag 403

41-årig mand, født i Irak, 6 års skolegang, ufaglært, har deltaget i krig og været udsat for tortur. Kom til DK som flygtning i 1997, siden kortvarige arbejdsforhold, senest i 2005. Seneste aktiverings-/afklaringsforløb i 2007 blev afbrudt pga. hans tarmsygdom med gener i form af smerter og diarré. Endvidere psykiske gener i form af angst og stresstilstand.

Der er stort set ikke fokuseret på borgers ressourcer. Sagsbehandler har ikke forsøgt at motivere ham til at deltage i en arbejdsprøvning. Det fremgår af ressourceprofilen, at han var velfungerende og i arbejde forud for tarmsygdommen i 2005.

Sag 410

54-årig mand, uddannet mekaniker, men har mest arbejdet som chauffør og senest til 1989 som lagermedarbejder. Sygemeldt i 1991 på grund af tinnitus og spændingsfornemmelser i hovedet, kontanthjælp siden 1994. Hertil et mangeårigt hashmisbrug fra 15 års alderen, ophørt for 2 år siden. Har været søgt aktiveret mange gange, men har generelt manglet motivation. Afslag på førtidspension på det foreliggende grundlag i 2005.

Hans oplysninger er i vidt omfang blot noteret ned, og ressourceprofilen er ikke brugt som et dynamisk arbejdsredskab. Der ses ikke at være arbejdet aktivt med at finde ressourcerne/evnerne og inddrage ham i overvejelserne om deres anvendelse.

Sag 603

50-årig mand. Ingen uddannelse. Stabil tilknytning til arbejdsmarkedet frem til 2001, senest som flammeskærer. Derefter kontanthjælp. En arbejdsprøvning 4½ måned i 2008 med lette pakke- og montageopgaver viste en effektiv arbejdstid på 10 timer pr. uge.

Helbredsmæssigt er der tale om følger efter mangeårigt alkoholmisbrug med hukommelsesbesvær, nervebetændelse i benene og kronisk mavekatar. Endvidere tegn på slidgigt i flere regioner samt tegn på højresidigt skulder-håndsyndrom, der i marts 2009 forventedes at klinge af i løbet af 1/2-1 års tid. Der anbefales yderligere udredning og ny arbejdsprøvning, som ikke er iværksat inden pensionstilkendelsen.

Der er meget sparsom dialog med borgeren. Ressourceprofilen er ikke opdateret, og sagsbehandleren forholder sig ikke til konklusionen i en nyere speciallægeerklæring, der peger på yderligere udredning og behandling samt ny arbejdsprøvning.

Sag 312

33-årig kvinde, ufaglært arbejde til 2001. Arbejdsprøvning oktober – december 2008. Helbredsmæssigt belastningsreaktion; belastningssmerter i knæ, senebetændelse i skulder og hudlidelse.

Der er i ressourceprofilen opregnet en del relevante ressourcer, men der ses ikke at have været nogen dialog med borgeren om anvendelsen af dem. Det er anført, at barrierer overstiger ressourcer, men barriererne er hovedsagelig helbredsklagerne, og der er ikke beskrevet nogen lægelig forklaring på et varigt svært funktionstab. I øvrigt er der behandlingsmuligheder for flere af hendes lidelser.

Sag 409

59-årig mand, uddannet bibliotekar, men har kun arbejdet i vikariater. Forsøgt sig som tekstforfatter og opfinder. Kontanthjælp siden 1997, adskillige jobtræningsforløb, senest i perioden fra juli 2009 til oktober 2009 med afklaringsforløb på bibliotek.

Borgeren fremtræder ressourcestærk og interesseret i at arbejde i 2005, men bliver efterhånden mere og mere fokuseret på diagnoser og begrænsninger, og der ses ingen dialog om denne ændrede indstilling. Søger i 2007 om førtidspension eller fleksjob og har en lang række jobforslag, men der er ingen dialog herom.

6 Formelle krav

6.1 Fristen for afgørelsen (skemaets punkter 4.3, 4.4 og 4.5)

Efter pensionslovens § 21 skal afgørelse om ret til pension træffes inden tre måneder efter sagens overgang til behandling efter pensionsreglerne. Kan fristen ikke overholdes, skal borgeren have besked om årsag og om forventet sagsbehandlingstid.

Det er dokumenteret, at fristen er overholdt i 96 af undersøgelsens sager – 85,7 procent af alle sager. Fem kommuner har overholdt fristen i alle sager, én har overholdt den i 13 af sine 14 sager.

Fristen er ikke dokumenteret overholdt i 16 sager, hvoraf to kommuner tegner sig for de 15.

I seks af de 16 sager fremgår det, at fristen ikke er overholdt. Kun i én af disse har kommunen overholdt kravet om at give besked om årsagen til forsinkelsen.

I de resterende ti sager er det uoplyst, om fristen er overholdt. I alle tilfælde skyldes det, at kommunens afgørelse om sagens overgang til behandling efter pensionsreglerne ikke foreligger, og at der heller ikke på anden måde er solid dokumentation for, at en sådan afgørelse overhovedet er truffet og i givet fald hvornår.

6.2 Tilbud om fremmøde (skemaets punkt 4.6)

Efter pensionslovens § 20, stk. 3, skal borgeren inden afgørelsen om førtidspension have tilbud om i et møde at udtale sig over for den eller de personer, der skal træffe afgørelsen.

For syv kommuners vedkommende foreligger der kopi af brev med tilbud om fremmøde i flere eller alle sager.

To af disse kommuner giver tilbudet til et møde, der tager stilling til, om der skal træffes afgørelse efter pensionslovens § 18 om at påbegynde pensionssag. Det er forudsat i lovens § 20, stk. 3, at det tilbudte møde skal være med den eller de personer, der skal træffe afgørelsen om retten til pension.

For en enkelt kommunes vedkommende foreligger der ikke i nogen af sagerne brev med tilbud om fremmøde. Af flere omstændigheder synes at fremgå, at der ikke er givet tilbud. Det er ikke lovligt; der skal gives tilbud i alle sager, uanset om der tilkendes pension eller ej.

6.3 Afgørelsens form (skemaets punkter 5.1, 5.2 og 5.3)

Alle afgørelserne er skriftlige, og der er ikke større problemer med klarhed og forståelighed.

Én kommunes afgørelser er dog generelt problematiske, fordi kommunen bruger en "afkrydningsblanket", der indeholder både et afslag og en tilkendelse. Tilmed uden af overstrege det afslag, som teksten starter med.

To kommuner synes at have problemer med anvendelsen af standardtekster til afgørelserne.

- Dels er sondringen mellem sagsfremstilling og begrundelse uklar. Det er ikke altid indlysende, at sagens udfald er en følge af de faktiske omstændigheder, der måske nok er ment som sagsfremstilling, men som faktisk fremstår som begrundelse.
- Dels hænder det, at der i afgørelsen er indføjet konkrete oplysninger, der strider mod standardtekstens forslag, uden at disse er blevet fjernet eller konsekvensrettet.

Eksempler

801

Som første konkrete omstændighed, der begrunder tilkendelse af pension, nævner kommunen:

"Der er lagt vægt på indhold af ressourceprofilen hvor af det fremgår at du er uddannet mag.art i kunsthistorie, og at du i mange år har haft en stabil tilknytning indenfor for området. Du har aktuelt været sygemeldt siden 4. august 2008."

Længere nede i afgørelsen nævnes som andre forhold, der også er lagt vægt på:

"Endvidere har vi lagt vægt på din alder, uddannelse og tidligere beskæftigelse."

Det er svært at se, at høj uddannelse og stabilt arbejde frem til for 1½ år siden er blandt de forhold, der kan tale for pension.

804

Som første konkrete omstændighed, der begrunder tilkendelse af pension, nævner kommunen:

"Der er lagt vægt på indhold af ressourceprofilen hvor af det fremgår at du ikke har nogen uddannelse. Det fremgår at du på intet tidspunkt har haft tilknytning til det ordinære arbejdsmarked hverken i hjemlandet eller i Danmark."

Længere nede i afgørelsen nævnes som andre forhold, der også er lagt vægt på:

"Endvidere har vi lagt vægt på din alder, uddannelse og tidligere beskæftigelse."

Alle kommuner henviser korrekt til pensionslovens §§ 16 og 20 som

hjemmel for pensionstilkendelsen. Men fem kommuner glemmer at henvise til lovens § 33 som hjemmel for afgørelsen om pensionens virkningstidspunkt. Det er særligt uheldigt i de tilfælde, hvor afgørelsen om virkningstidspunktet er forkert.

Praksisundersøgelsen har ikke specielt haft fokus på den klagevejledning, som kommunen giver sammen med sin afgørelse. Det er dog iøjnefaldende, at to kommuner ikke har rettet vejledningen ind efter kommunalreformen pr. 1. januar 2007, men stadig henviser til statsamtet og det sociale nævn.

6.4 Særligt om påbegyndelsesafgørelse og virkningstidspunkt

Gennemgangen af måleskemaets punkter

- 2.4 – påbegyndelse efter § 18 eller § 17, stk. 1, 3 punktum
- 4.3 – 3-måneders fristen i § 21 efter sagens påbegyndelse
- 4.6 – udtaleretten efter § 20, stk. 3 og
- 5.3 – afgørelsens regelhenvisning

giver anledning til en mere generel gennemgang af grundlæggende forhold omkring sagens påbegyndelse og pensionens virkningsdato.

Efter pensionslovens § 17, stk. 1, 3. punktum, træffer kommunen afgørelse om at behandle pensionssag på det foreliggende dokumentationsgrundlag, når borgeren har bedt om det.

Efter lovens § 18 træffer kommunen afgørelse om at behandle pensionssag, når det er dokumenteret, eller det på grund af særlige forhold er helt åbenbart, at arbejdssevnen ikke kan forbedres.

Efter lovens § 21 skal tidspunktet for sagens overgang til behandling efter reglerne om førtidspension fremgå af sagen og meddeles den pågældende.

Efter pensionsbekendtgørelsens § 3, stk. 1, 2 og 4, er en førtidspensionssag påbegyndt den dato, hvor kommunen træffer afgørelsen efter § 17, stk. 1, 3. pkt., eller § 18. Datoen for sagens påbegyndelse skal fremgå af sagen, og borgeren skal have skriftlig meddelelse herom.

Efter pensionslovens § 33, stk. 2, udbetales førtidspension med virkning fra den 1. i måneden efter tilkendelsesafgørelsen, dog senest med virkning fra den 1. i måneden efter, at der er forløbet 3 måneder fra sagens påbegyndelse.

6.4.1 Afgørelse om påbegyndelse

I 44 sager har kommunen ikke medsendt nogen udtrykkelig skriftlig

afgørelse om sagens påbegyndelse. Andre forhold ved sagsbehandlingen i øvrigt kan i nogle tilfælde være egnet til at skabe begrundet tvivl om, hvorvidt borgeren overhovedet har fået den krævede skriftlige afgørelse.

Således bærer seks sager fra en af kommunerne præg af, at påbegyndelsesdatoen er valgt ved en efterfølgende gennemgang af sagens akter. I indstillingen til pensionsnævnet tales om "begrundelsen for valg af påbegyndelsesdato".

Også sproglig usikkerhed er egnet til at skabe tvivl om, hvad det egentlig er, kommunen har gjort. Således ses udtryk som "ansøgning" og "ansøgningsdato" anvendt i sammenhænge, hvor der ikke kan være tænkt på borgerens tilkendegivelse af sit ønske om pension, men må være tænkt på den afgørelse om sagens overgang til behandling efter pensionsreglerne, som kommunen – forhåbentlig – har truffet.

Sag 701

er egnet til at illustrere de rent sproglige problemer.

I denne sag må afgørelsen efter pensionslovens § 18 om sagens overgang til behandling efter pensionsreglerne anses for truffet allerede i et brev med overskriften "**Partshøring samt tilbud om deltagelse i møde**". I dette oplyses borgeren om, at kommunen har besluttet at behandle noget, der kaldes "sagen om påbegyndelse af sag om førtidspension".

Denne formulering betyder – læst på ordet – at kommunen har startet en sag om ret til sag om ret til førtidspension. En sag af denne art kendes ikke i pensionsloven, men da kommunen i brevet giver den begrundelse for sin beslutning, at betingelserne i § 18 er opfyldt, må brevet forvaltningsretligt betragtes som en afgørelse om, at sagen er overgået til behandling efter pensionsreglerne.

Brevet indeholder også et tilbud efter § 20, stk. 3, om at udtale sig i et møde, hvor det oplyses, at påbegyndelsen af sag om førtidspension skal behandles.

Efter at dette møde er afholdt, sender kommunen et brev med overskriften "**Fastsat påbegyndelsesdato med henblik på at behandle din sag om førtidspension**". Dette brev er muligvis ment som den egentlige afgørelse om sagens overgang til behandling efter pensionsreglerne, men fremtræder som et valg af påbegyndelsesdato og nævner ikke pensionslovens § 18.

Valget af påbegyndelsesdato falder ikke på datoen for brevet "**Partshøring samt tilbud om deltagelse i møde**" måneden forinden, men det får på grund af kommunens hurtige sagsbehandling i denne sag ikke betydning for afgørelsen om virkningstidspunkt, da der senere tilkendes førtidspension.

I de øvrige 13 sager fra denne kommune foreligger kun brevet "**Fastsat påbegyndelsesdato med henblik på at behandle din sag om førtidspension**".

Der er i sagerne også andre forhold, der kan tyde på usikkerhed om reglerne om og retsvirkningerne af at træffe afgørelse om sagens overgang til behandling efter pensionsreglerne. I flere sager ser det således ud til, at kommunen har truffet flere afgørelser om at påbegynde

pensions sag.

Sag 108

Afgørelsen om sagens påbegyndelse mangler, men der er ansøgt om pension ved brev modtaget den 6. februar 2009, og det fremgår af sagen, at kommunen har opfattet dette som en ansøgning på det foreliggende dokumentationsgrundlag. Det er således anført i ressourceprofilen, at rejsningsdatoen er 6. februar 2009. Den i tilkendelsesafgørelsen anførte "ansøgningsdato" 19. maj 2009 er ikke forklaret ved de foreliggende akter.

Sag 113

Kommunen traf den 28. juni 2007 afgørelse efter § 17, stk. 1, nr. 3, om sagens påbegyndelse på det foreliggende grundlag med denne dato som "ansøgningsdato". I den efterfølgende sagsbehandling indstilles det i ressourceprofilen i november 2008, at der påbegyndes sag efter § 18 i november 2008. Tilkendelsesafgørelsen den 15. april 2009 oplyser, at "ansøgningsdatoen" er den 26. november 2008, og pensionen tilkendes med virkning fra den 1. marts 2009.

Sag 301

Kommunen traf afgørelse efter § 18 om at påbegynde sag den 30. juli 2009, men sagen blev udsat i september 2009 på indhentelse af oplysninger, der blev modtaget i november 2009. Herefter traf kommunen igen afgørelse efter § 18 om at påbegynde sag den 11. januar 2010, og pensionen tilkendes med virkningstidspunktet fastsat med udgangspunkt i den seneste påbegyndelsesdato.

6.4.2 Pensionens virkningstidspunkt

Som det ses i eksemplerne ovenfor medfører usikkerheden om reglerne for sagens påbegyndelse, at der træffes forkerte afgørelser om virkningstidspunktet. Der er andre eksempler på dette

Sag 104

Afgørelsen om sagens påbegyndelse efter § 17, stk. 1, nr. 3, foreligger ikke, men den må være truffet senest i januar 2009, ifølge ressourceprofilen muligvis efter ansøgning i november 2008. Pensionen skulle have været tilkendt med virkning mindst tre måneder tidligere end sket.

Sag 109

Afgørelsen om sagens påbegyndelse efter § 17, stk. 1, nr. 3, foreligger ikke, men den må være truffet senest i februar 2009, og pensionen skulle have været tilkendt med virkning mindst en måned tidligere end sket.

Omvendt har en af kommunerne i otte af sine sager tilkendt pension med tilbagevirkende kraft med den begrundelse, at afgørelsen efter pensionslovens § 18 om at påbegynde sagen burde have været truffet på et tidligere tidspunkt, hvor sagen var færdigoplyst; ofte måneden for

lægekonsulentens vurdering.

Sag 305

Sagen er påbegyndt efter § 18 den 11. november 2009, og pensionen er tilkendt den 3. december 2009. Men virkningstidspunktet er fastsat til den 1. marts 2009 med den begrundelse, at sagen var færdigoplyst i december 2008 og burde have været afgjort med tilkendelse i februar 2009.

Denne praksis er ikke forklaret ved ekstraordinære problemer med sagsbehandlingstiden i denne kommune. Kommunens sagsbehandlingstid fra afslutningen af seneste foranstaltning til pensionstilkendelsen er i gennemsnit 10,3 måned og afviger således ikke væsentligt fra gennemsnittet for alle kommuner på 9,3 måned.

Der er situationer, hvor man efterfølgende må konstatere, at afgørelsen efter pensionslovens § 18 burde have været truffet på et tidligere tidspunkt. Pensionsreglerne udelukker ikke, at tidspunktet for sagens påbegyndelse og dermed pensionens virkningstidspunkt derefter ændres. Det er anerkendt i Ankestyrelsens praksis, se således især principmeddelelse P-04-06.

Men det har næppe været lovgivers mening, at det skulle ske i over halvdelen af sagerne. Det kan udledes af principmeddelelserne P-20-06 og P-14-08, at der skal tillades kommunen en betydelig sagsbehandlingstid, inden afgørelsen efter pensionslovens § 18 anses truffet på et tidligere tidspunkt end sket.

Nævnet anbefaler kommunerne

- At have øget opmærksomhed på formkravene i forbindelse med påbegyndelse af en pensionssag, især kravet om skriftlig afgørelse på tidspunktet for påbegyndelsen.
- At være opmærksom på at udtrykke sig sprogligt i overensstemmelse med pensionsreglerne, når der træffes afgørelse om at påbegynde førtidspensionssag, og når datoen for sagens påbegyndelse noteres.

Når der er truffet afgørelse om påbegyndelse af en pensionssag, skal kommunerne være opmærksom på

- at denne sag verserer lige indtil der er truffet afgørelse efter pensionslovens §§ 16 og 20 om ret til pension, eller der er truffet afgørelse om at sagen er bortfaldet.

Bilag 1 Regelgrundlag

Uddrag af lov om social pension (Pensionsloven), jf. lovbekendtgørelse nr. 1005 af 19. august 2010.

§ 16. Førtidspension kan tilkendes personer i alderen fra 18 til 65 år.

Stk. 2. Det er en betingelse for at få tilkendt førtidspension,

- 1) at personens arbejdsevne er varigt nedsat, og
- 2) at nedsættelsen er af et sådant omfang, at pågældende uanset mulighederne for støtte efter den sociale eller anden lovgivning, herunder beskæftigelse i fleksjob, ikke vil være i stand til at blive selvforsørgende ved indtægtsgivende arbejde.

§ 17. Kommunalbestyrelsen skal behandle en henvendelse om førtidspension i forhold til alle de muligheder, der findes for at yde hjælp efter den sociale lovgivning, jf. § 5 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område. Personer, som ønsker, at kommunalbestyrelsen alene tager stilling til spørgsmålet om førtidspension, kan dog anmode herom. I sådanne tilfælde træffer kommunalbestyrelsen afgørelse om, at sagen på det foreliggende dokumentationsgrundlag overgår til behandling efter reglerne om førtidspension.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen kan påbegynde en sag eller træffe afgørelse om tilkendelse af førtidspension til en person, der ikke selv har rettet henvendelse herom.

§ 18. Kommunalbestyrelsen træffer afgørelse om, at sagen overgår til behandling efter reglerne om førtidspension, når det er dokumenteret eller det på grund af særlige forhold er helt åbenbart, at pågældendes arbejdsevne ikke kan forbedres ved aktiverings-, revaliderings- og behandlingsmæssige samt andre foranstaltninger.

§ 19. Grundlaget for en afgørelse om førtidspension skal bestå af

- 1) en redegørelse for, at arbejdsevnen ikke kan forbedres,
- 2) en redegørelse for den pågældendes ressourcer samt mulighederne for at anvende og udvikle dem. Redegørelsen skal udarbejdes i samarbejde med den pågældende, og dennes egen opfattelse af forholdene skal udtrykkelig være anført,
- 3) den faglige forklaring på, hvorfor pågældendes arbejdsevne anses for varigt nedsat,
- 4) den faglige forklaring på, at arbejdsevnen ikke lader sig anvende til selvforsørgelse uanset mulighederne for støtte efter den sociale eller anden lovgivning, eller

5) angivelse af en eller flere konkrete arbejdsfunktioner, den pågældende med sin nedsatte arbejdsevne anses for at kunne udføre.

Stk. 2. Socialministeren fastsætter regler om krav til undersøgelse af arbejdsevne samt om sagsbehandling og fremgangsmåde i forbindelse med påbegyndelse og behandling af sager om førtidspension.

§ 20. Kommunalbestyrelsen træffer afgørelse om tilkendelse af førtidspension, når det efter en samlet faglig vurdering af de foreliggende oplysninger må anses for dokumenteret, at en person ikke kan blive selvforsørgende, jf. § 16. Kommunalbestyrelsen kan samtidig beslutte, at en sag skal genoptages til vurdering på et senere fastsat tidspunkt.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen træffer afgørelse om afslag på førtidspension, når det efter en samlet faglig vurdering af de foreliggende oplysninger må anses for dokumenteret, at en person ved konkret angivne arbejdsfunktioner enten umiddelbart eller ved en nærmere angivet indsats, jf. § 16, kan blive selvforsørgende.

Stk. 3. Inden der træffes afgørelse om førtidspension, skal den person, som afgørelsen vedrører, have tilbud om i et møde at udtale sig over for den eller de personer, der skal træffe afgørelsen.

§ 21. Kommunalbestyrelsen skal træffe afgørelse senest 3 måneder efter tidspunktet for sagens overgang til behandling efter reglerne om førtidspension, jf. § 17, stk. 1, 3. pkt., og § 18. Dette tidspunkt skal fremgå af sagen og meddeles den pågældende. Hvis fristen i særlige tilfælde ikke kan overholdes, skal pågældende have en redegørelse for, hvad der er årsag til den forlængede sagsbehandlingstid, og besked om, hvornår sagen forventes afgjort.

§ 33, stk. 2. Førtidspension udbetales månedsvis bagud med virkning fra den 1. i måneden efter, at der er truffet afgørelse om førtidspension. Træffes afgørelse om førtidspension efter udløbet af den fastsatte frist i § 21, udbetales førtidspension med virkning fra den 1. i måneden efter, at der er forløbet 3 måneder, fra behandlingen af førtidspensionssagen er påbegyndt. Førtidspension, jf. 1. og 2. pkt., udbetales tidligst fra den 1. i måneden efter, at betingelserne for tilkendelse af førtidspension er opfyldt.

om social pension.

§ 3. En førtidspensionssag er påbegyndt den dato, hvor kommunalbestyrelsen træffer afgørelse om,

- 1) at der foreligger dokumentation for, at de aktiverings-, revaliderings- og behandlingsmæssige samt andre foranstaltninger, der vurderes at kunne forbedre arbejdsevnen, har været afprøvet, og arbejdsevnen ikke varigt kan forbedres, eller
- 2) at det på grund af særlige forhold er helt åbenbart, at arbejdsevnen ikke kan forbedres ved de nævnte foranstaltninger, jf. lovens § 18.

Stk. 2. Anmoder en person om, at der alene tages stilling til berettigelsen til førtidspension, påbegyndes sagen den dato, hvor kommunalbestyrelsen træffer afgørelse om, at sagen på det foreliggende dokumentationsgrundlag skal behandles som en sag om førtidspension, jf. lovens § 17, stk. 1, 3. pkt.

Stk. 3. En sag om genoptagelse af en førtidspensionssag anses for påbegyndt den dato, der er fastsat i kommunalbestyrelsens afgørelse om tilkendelse af førtidspension, jf. lovens § 20, stk. 1, eller den dato hvor der træffes afgørelse om genoptagelse af en sag.

Stk. 4. Datoen for sagens påbegyndelse, jf. stk. 1-3, skal fremgå af sagen, og den pågældende skal have skriftlig meddelelse herom. Den person, hvis sag påbegyndes efter pågældendes anmodning, jf. stk. 2, skal tillige have meddelelse om, at sagen vil blive behandlet på det foreliggende dokumentationsgrundlag.

§ 4. Når der for et medlem af en arbejdsløshedskasse er rejst sag om førtidspension, skal kommunalbestyrelsen underrette Arbejdsdirektoratet i umiddelbar tilknytning til både sagens påbegyndelse og afgørelsen.

§ 5. Reglerne i Arbejdsmarkedsstyrelsens bekendtgørelse om beskrivelse, udvikling og vurdering af arbejdsevne anvendes på sager om førtidspension herunder på sager, der skal genoptages, jf. § 3, stk. 3.

§ 6. Dokumentationsgrundlaget for at påbegynde og behandle sager om førtidspension, jf. lovens §§ 18-20, skal udarbejdes efter reglerne i bekendtgørelsen om beskrivelse, udvikling og vurdering af arbejdsevne.

Stk. 2. Er dokumentationsgrundlaget, jf. stk. 1, ikke tilstrækkeligt til at kunne opfylde de krav, der i lovens § 19, stk. 1, stilles til grundlaget for en afgørelse om førtidspension, indhentes de nødvendige oplysninger.

§ 7. I sager, der påbegyndes efter lovens § 17, stk. 1, 3. pkt., indhentes der ikke yderligere oplysninger. Grundlaget for afgørelse om førtidspension i disse sager skal udarbejdes efter reglerne i lovens § 19, stk. 1, ud fra de foreliggende oplysninger.

Uddrag af bekendtgørelse nr. 1402 af 13. december 2006

om beskrivelse, udvikling og vurdering af arbejdsevne.

§ 1. Formålet med bekendtgørelsen er, at

- 1) styrke borgerens retssikkerhed ved at stille krav til grundlaget for beskrivelse, udvikling og vurdering af en borgers arbejdsevne,
- 2) sikre, at borgeren får mulighed for at spille en aktiv rolle i sagsbehandlingen og at bidrage til sagens oplysning gennem dialog med sagsbehandleren,
- 3) sikre dokumentationsgrundlaget for den socialfaglige vurdering og afgørelse,
- 4) sikre ensartethed og gennemskuelighed i sagsbehandlingen,
- 5) bidrage til at skabe en fælles faglig forståelse af de begreber og præmisser, der anvendes i vurderingen af en borgers arbejdsevne, og
- 6) forbedre grundlaget for valg af aktiviteter, som målrettet kan belyse eller udvikle borgerens arbejdsevne.

§ 2. Bekendtgørelsen skal anvendes, når kommunen behandler sager om revalidering og fleksjob.

§ 3. Bekendtgørelsens bestemmelser om retssikkerhed, administration og offentlighed supplerer bestemmelserne i retssikkerhedsloven, offentlighedsloven, forvaltningsloven og persondataloven.

§ 4. Ved arbejdsevne forstås evnen til at kunne opfylde de krav, der stilles på arbejdsmarkedet for at kunne udføre forskellige konkret specificerede arbejdsopgaver med henblik på at opnå en indtægt til hel eller delvis selvforsørgelse, jf. § 16 og § 20, stk. 2 i lov om social pension.

§ 5. Kommunen vurderer arbejdsevnen, jf. §§ 6-8, på grundlag af en samlet beskrivelse og vurdering af borgerens faglige og personlige ressourcer, udviklingsmuligheder og barrierer sammenholdt med en vurdering af hvilke konkrete jobfunktioner, som borgeren kan varetage på arbejdsmarkedet.

§ 6. Som redskab til og ramme for en beskrivelse og vurdering af borgerens ressourcer, udviklingsmuligheder og barrierer i forhold til at kunne indgå i jobfunktioner på arbejdsmarkedet udarbejdes en ressourceprofil.

Stk. 2. Ressourceprofilen består af følgende elementer:

- 1) Uddannelse.
- 2) Arbejdsmarkedserfaring.
- 3) Interesser.
- 4) Sociale kompetencer, herunder konfliktberedskab.
- 5) Omstillingsevne.
- 6) Indlæringsevne, herunder intelligens.
- 7) Arbejdsrelevante ønsker.
- 8) Præstationsforventninger.
- 9) Arbejdsidentitet.
- 10) Bolig og økonomi.

11) Sociale netværk.

12) Helbred.

Stk. 3. I beskrivelsen og vurderingen af borgerens ressourcer, udviklingsmuligheder og barrierer kan der efter en individuel vurdering indgå andre arbejdsmarkedsrelevante forhold.

Beskrivelse, udvikling og vurdering af ressourcer

§ 7. Udarbejdelsen og anvendelsen af ressourceprofilen skal tage udgangspunkt i en samtale med borgeren. Denne dialog er afgørende for hvilke elementer i ressourceprofilen, som det er relevant at arbejde videre med, og i hvilket omfang elementerne skal beskrives og vurderes i forhold til kravene på arbejdsmarkedet.

Stk. 2. I beskrivelsen og vurderingen af de udvalgte elementer skal indgå:

- 1) Borgerens faktiske ressourcer, der kan anvendes i forhold til arbejdsmarkedet.
- 2) Mulighederne for yderligere udvikling af borgerens ressourcer i forhold til arbejdsmarkedet.
- 3) Mulighederne for at reducere eller fjerne de barrierer, der kan gøre det vanskeligt for borgeren at anvende eller udvikle sine ressourcer i forhold til arbejdsmarkedet.

Stk. 3. Elementerne i ressourceprofilen beskrives og vurderes i en løbende fremadrettet proces i takt med afklaringen og udviklingen af borgerens ressourcer i forhold til kravene på arbejdsmarkedet. Borgerens eget bidrag til oplysning af sagen skal indarbejdes i ressourceprofilen.

Stk. 4. Kommunen skal på grundlag af den samlede beskrivelse og vurdering af elementerne i ressourceprofilen efter stk. 2 tage stilling til, om der er behov for at indhente yderligere oplysninger eller sætte aktiviteter i gang, der kan afklare eller forbedre borgerens arbejdsevne, jf. § 9.

Stk. 5. Til brug ved beskrivelse og vurdering af elementerne i ressourceprofilen skal kommunen tage stilling til hvilke oplysninger, der skal indhentes fra læge, hospital, revalideringsinstitution, virksomheder, de faglige organisationer, staten i jobcenteret, arbejdsledighedsregisteret m.fl.

Stk. 6. Der skal ikke indhentes flere oplysninger, end det er nødvendigt for at beskrive, udvikle og vurdere borgerens ressourcer som grundlag for vurdering af borgerens arbejdsevne.

Stk. 7. Der skal ikke indhentes yderligere oplysninger, hvis kommunen vurderer, at arbejdsevnen er tilstrækkelig til at kunne varetage et job på normale vilkår herunder efter overenskomstens sociale kapitler.

Stk. 8. Kommunen skal forelægge den samlede beskrivelse og vurdering af ressourcer, udviklingsmuligheder og barrierer for borgeren. Hvis borgeren er uenig i beskrivelser og vurderinger, skal kommunen tage stilling til, om der er grundlag for at fastholde beskrivelsen og vurderingen på trods af uenigheden. Hvis kommunen vælger at fastholde beskrivelsen og vurderingen, skal borgerens bemærkninger tilføjes, således at de kan indgå i den samlede vurdering af

arbejdsevnen.

§ 8. Kommunen vurderer borgerens arbejdsevne på grundlag af den samlede beskrivelse og vurdering af elementerne i ressourceprofilen, jf. §§ 6-7. Ved vurderingen af arbejdsevnen skal ressourceprofilens elementer omsættes til konkrete jobfunktioner, der skal findes i et rimeligt omfang på arbejdsmarkedet.

Stk. 2. Ved bedømmelsen af arbejdsevnen må kommunen ikke tage hensyn til eventuelle strukturproblemer på arbejdsmarkedet.

§ 9. Kommunen skal give tilbud om forbedring af arbejdsevnen, hvis kommunen vurderer, at arbejdsevnen ikke er tilstrækkelig til at kunne varetage et arbejde på normale vilkår herunder efter overenskomsternes sociale kapitler, men at arbejdsevnen kan forbedres.

§ 10. Kommunen skal visitere en person til fleksjob, hvis kommunen vurderer, at arbejdsevnen er varigt begrænset, og at arbejdsevnen ikke er tilstrækkelig til at kunne varetage et job på normale vilkår herunder efter overenskomsternes sociale kapitler.

Uddrag af lov om retssikkerhed og administration på det sociale område (Retssikkerhedsloven), jf. lovbekendtgørelse nr. 1054 af 7. september 2010.

§ 3. Kommunalbestyrelsen skal behandle spørgsmål om hjælp så hurtigt som muligt med henblik på at afgøre, om der er ret til hjælp og i så fald hvilken.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal på de enkelte sagsområder fastsætte frister for, hvor lang tid der må gå fra modtagelsen af en ansøgning, til afgørelsen skal være truffet. Fristerne skal offentliggøres. Hvis fristen ikke kan overholdes i en konkret sag, skal ansøgeren skriftligt have besked om, hvornår ansøgeren kan forvente en afgørelse.

§ 4. Borgeren skal have mulighed for at medvirke ved behandlingen af sin sag. Kommunalbestyrelsen tilrettelægger behandlingen af sagerne på en sådan måde, at borgeren kan udnytte denne mulighed.

§ 5. Kommunalbestyrelsen skal behandle ansøgninger og spørgsmål om hjælp i forhold til alle de muligheder, der findes for at give hjælp efter den sociale lovgivning, herunder også rådgivning og vejledning. Kommunalbestyrelsen skal desuden være opmærksom på, om der kan søges om hjælp hos en anden myndighed eller efter anden lovgivning.

Uddrag af forvaltningsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1365 af 7. december 2007.

§ 22. En afgørelse skal, når den meddeles skriftligt, være ledsaget af en begrundelse, medmindre afgørelsen fuldt ud giver den pågældende part medhold.

§ 23. Den, der har fået en afgørelse meddelt mundtligt, kan forlange at få en skriftlig begrundelse for afgørelsen, medmindre afgørelsen fuldt ud giver den pågældende part medhold. En begæring herom skal fremsættes over for myndigheden inden 14 dage efter, at parten har modtaget underretning om afgørelsen.

Stk. 2. En begæring om skriftlig begrundelse efter stk. 1 skal besvares snarest muligt. Hvis begæringen ikke er besvaret inden 14 dage efter, at begæringen er modtaget af vedkommende myndighed, skal denne underrette parten om grunden hertil samt om, hvornår begæringen kan forventes besvaret.

§ 24. En begrundelse for en afgørelse skal indeholde en henvisning til de retsregler, i henhold til hvilke afgørelsen er truffet. I det omfang, afgørelsen efter disse regler beror på et administrativt skøn, skal begrundelsen tillige angive de hovedhensyn, der har været bestemmende for skønsudøvelsen.

Stk. 2. Begrundelsen skal endvidere om fornødent indeholde en kort redegørelse for de oplysninger vedrørende sagens faktiske omstændigheder, som er tillagt væsentlig betydning for afgørelsen.

Stk. 3. § 24, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2, gælder ikke i de sager, der er nævnt i § 9, stk. 4. Begrundelsens indhold kan i øvrigt begrænses i det omfang, hvori partens interesse i at kunne benytte kendskab til denne til varetagelse af sit tarv findes at burde vige for afgørende hensyn til den pågældende selv eller til andre private eller offentlige interesser, jf. § 15.

Bilag 2 Måleskema

Måleskema til praksisundersøgelse af kommunernes tilkendelser af førtidspension 2010	
Identifikation af sagen	
Kommune	
Kommune nr.	
Sagsnr.	
Sagsbehandler (initialer)	
1. Grundoplysninger	
1.1. Borgerens fødselsdato	
1.2. Køn	1. Mand 2. Kvinde
2. Oplysninger om kommunens afgørelse om tilkendelse af pension	
2.1. Dato for meddelelse af kommunens afgørelse?	1. Dato 2. Uoplyst
Bemærkninger:	
2.2. Skal sagen tages op til kontrol?	1. Ja 2. Nej
Bemærkninger:	
2.3. Hvilket forsørgelsesgrundlag havde borgeren umiddelbart før pensionstilkendelsen?	1. Selvforsørgende 2. Kontanthjælp 3. Sygedagpenge 4. Arbejdsløshedsdagpenge 5. Fleksjob 6. Andet 7. Fremgår ikke
Bemærkninger:	

2.4. Efter hvilken bestemmelse er kommunens afgørelse om at påbegynde pensionssagen truffet?	<ol style="list-style-type: none"> 1. § 18 2. § 17, stk. 1, 2. og 3. pkt. 3. Uoplyst
Bemærkninger:	
2.5. Hvad er ansøgers hoveddiagnose ved tilkendelsen? (Der skal markeres)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Medicinsk 2. Rheumatologisk 3. Ortopædisk 4. Neurologisk 5. Psykisk 6. Social 7. Blandet
Bemærkninger:	
2.6. Hvilke og hvor mange tilbud har borgeren fået af kommunen forud for pensionstilkendelsen? (Markér gerne flere tilbud)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uddannelse, revalidering: skriv antal 2. Aktivering: skriv antal 3. Arbejdsprøvning: skriv antal 4. Jobtræning: skriv antal 5. Fleksjob: skriv antal 6. Andet: skriv antal 7. Ingen: skriv antal <p>Hvis andet – anfør hvilket:</p>
Bemærkninger:	
2.7. Hvor mange måneder er der forløbet efter ophør af det seneste tilbud og inden tilkendelsen af førtidspension? Oplys hele antal måneder	<ol style="list-style-type: none"> 1. Antal måneder 2. Fremgår ikke 3. Ikke relevant
Bemærkninger:	
2.8. Hvilket tilbud var det seneste?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uddannelse, revalidering 2. Aktivering 3. Arbejdsprøvning 4. Jobtræning 5. Fleksjob 6. Andet 7. Ikke relevant
Bemærkninger:	

3. Den materielle vurdering af kommunens afgørelse

3.1. Er afgørelsen samlet set rigtig?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ja, afgørelsen er i overensstemmelse med regler og praksis 2. Nej, Beskæftigelsesankenævnet ville have tiltrådt et afslag eller hjemvist sagen, hvis det havde været en klagesag
Bemærkninger:	
3.2. I hvilket omfang er sagen oplyst?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ingen oplysninger mangler – spring til spm. 3.4 2. Enkelte mindre væsentlige oplysninger mangler - spring til spm. 3.4 3. Flere og/eller væsentlige oplysninger mangler 4. Afgørende oplysninger mangler
Bemærkninger:	
3.3. Hvis væsentlige/afgørende oplysninger mangler, angiv hvilke:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lægelige oplysninger 2. Arbejdsprøvning 3. Funktionsbeskrivelse 4. Andet
Bemærkninger:	
3.4. Er der dokumentation for, at personens arbejdsevne er væsentligt og varigt nedsat, jf. lov om social pension § 16, stk. 2?	<ol style="list-style-type: none"> 1. I høj grad 2. I nogen grad 3. I ringe grad 4. Nej 5. Ikke relevant
Bemærkninger:	
3.5. Er der dokumentation for, at der har været tilstrækkelig fokus på mulighederne for yderligere udvikling af personens ressourcer i forhold til arbejdsmarkedet?	<ol style="list-style-type: none"> 1. I høj grad. – spring til spm. 3.6 2. I nogen grad – spring til spm. 3.6 3. I ringe grad 4. Nej 5. Ikke relevant (§ 17, stk. 1, 2-3) – spring til spm. 3.6
Bemærkninger:	

3.5a. Hvis der i spørgsmål 3.5 er svaret i svarkategorierne 3 og 4, er det så fordi, det på grund af særlige forhold var helt åbenbart, at arbejdsevnen ikke kunne forbedres?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ja 2. Nej
Bemærkninger:	
3.6. Er der dokumentation for, at alle relevante foranstaltninger, bortset fra arbejdsprøvning, i tilstrækkelig grad er afprøvet? (aktivering, revalidering, behandling og andet)	<ol style="list-style-type: none"> 1. I høj grad – spring til spm. 3.7 2. I nogen grad – spring til spm. 3.7 3. I ringe grad 4. Nej 5. Ikke relevant (§ 17, stk.1, 2-3) – spring til spm. 3.7
Bemærkninger:	
3.6a. Hvis der i spørgsmål 3.6 er svaret i svarkategorierne 3 og 4 er det så fordi, det på grund af særlige forhold var helt åbenbart, at arbejdsevnen ikke kunne forbedres?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ja 2. Nej
Bemærkninger:	
3.7. Er der dokumentation for, at der er foretaget arbejdsprøvning?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ja – spring til spm. 3.8 2. Nej 3. Ikke relevant (§ 17, stk. 1,2-3) – spring til spm. 3.9
Bemærkninger:	
3.7a. Hvis der i spørgsmål 3.7 er svaret "nej" er det så fordi, det på grund af særlige forhold var helt åbenbart, at arbejdsevnen ikke kunne udnyttes?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ja. - spring til spm. 3.9 2. Nej - spring til spm. 3.9
Bemærkninger:	
3.8. Hvis der i spørgsmål 3.7 er svaret "ja", var arbejdsprøvningen så individuelt tilpasset?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ja 2. Nej
Bemærkninger:	
3.9. Har der været iværksat uhensigtsmæssige foranstaltninger?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ja 2. Nej
Bemærkninger:	

4. Vurdering af særlige sagsbehandlingsregler	
4.1. Er det udarbejdet fyldestgørende ressourceprofil?	<ol style="list-style-type: none"> 1. I høj grad 2. I nogen grad 3. I ringe grad 4. Nej 5. Ikke relevant 6. Der er ingen ressourceprofil
Bemærkninger:	
4.2. Er ressourceprofilen udarbejdet i dialog med borgeren? Der henvises til § 19 i lov om social pension samt arbejdsevnebekendtgørelsens § 7	<ol style="list-style-type: none"> 1. I høj grad 2. I nogen grad 3. I ringe grad 4. Nej
Bemærkninger:	
4.3. Er der truffet afgørelse senest 3 mdr. efter sagen påbegyndelse, jf. § 21 i lov om social pension?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ja - spring til spm. 4.6 2. Nej - spring til spm. 4.5 3. Uoplyst
Bemærkninger:	
4.4. Hvis uoplyst, skyldes det så	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dato for sagens påbegyndelse mangler – spring til spm. 4.6 2. Andet – spring til spm. 4.6
Bemærkninger:	
4.5. Hvis afgørelsen ikke er truffet efter senest 3 måneder, har borgeren så fået skriftlig meddelelse herom, jf. § 21 i lov om social pension	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ja 2. Nej 3. Uoplyst
Bemærkninger:	
4.6. Har borgeren fået tilbud om at udtale sig i et møde, jf. § 20, stk. 3, i lov om social pension	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ja 2. Nej 3. Uoplyst
Bemærkninger:	
4.7. Giver arbejdsevnevurderingen i sagen i øvrigt anledning til bemærkninger. Hvis ja, da hvilke:	

5. Vurdering af formelle regler i øvrigt

5.1. Hvilken form har afgørelsen?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Skriftlig afgørelse 2. Anden form
Bemærkninger:	
5.2. Er afgørelsen klar og forståelig?	<ol style="list-style-type: none"> 1. I høj grad 2. I nogen grad 3. I ringe grad 4. Nej
Bemærkninger:	
5.3. Fremgår det, med hvilken hjemmel afgørelsen er truffet?	<ol style="list-style-type: none"> 1. I høj grad 2. I nogen grad 3. I ringe grad 4. Nej
Bemærkninger:	
5.4. Giver sagen i øvrigt anledning til bemærkninger om formaliteten? Hvis ja, beskriv hvilke:	

Bilag 3 Kommunefordelte tal

Tabel 1 Afgørelsernes korrekthed fordelt på kommuner (måleskemaets punkt 3.1)

<u>Kommune</u>	<u>Korrekt</u>	<u>Ikke korrekt</u>	<u>Ikke korrekt, %</u>	
Dragør	12	2	14,3	
Frederikssund	12	2	14,3	
Glostrup	7	7	50,0	
Herlev	7	7	50,0	
Hvidovre	11	3	21,4	
Høje-Taastrup		8	6	42,9
Hørsholm	11	3	21,4	
<u>København</u>	<u>11</u>	<u>3</u>	<u>21,4</u>	
I alt	79	33	29,5	

Tabel 2 Oplysningsgrundlagets tilstrækkelighed fordelt på kommuner (måleskemaets punkt 3.2)

- 1 Ingen oplysninger mangler
- 2 Enkelte mindre væsentlige oplysninger mangler
- 3 Flere og/eller væsentlige oplysninger mangler
- 4 afgørende oplysninger mangler

<u>Kommune</u>	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>Gennemsnit</u>	
Dragør	11	1	1	1	1,4	
Frederikssund	12	1	1	0	1,2	
Glostrup	5	4	4	1	2,1	
Herlev	7	3	2	2	1,9	
Hvidovre	8	3	1	2	1,8	
Høje-Taastrup		10	1	1	2	1,6
Hørsholm	11	0	1	2	1,6	
<u>København</u>	<u>11</u>	<u>1</u>	<u>0</u>	<u>2</u>	<u>1,5</u>	
I alt	75	14	11	12	1,6	

Tabel 3 Er ressourceprofilen udarbejdet i dialog med borgeren?
(måleskemaets punkt 4.2)

- 1 I høj grad
- 2 I nogen grad
- 3 I ringe grad
- 4 Nej

<u>Kommune</u>	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>Gennemsnit</u>	
Dragør	5	7	2	0	1,8	
Frederikssund	4	8	2	0	1,9	
Glostrup	3	5	6	0	2,2	
Herlev	3	5	5	1	2,3	
Hvidovre	5	6	3	0	1,9	
Høje-Taastrup		5	3	6	0	2,1
Hørsholm	6	3	5	0	1,9	
<u>København</u>	<u>3</u>	<u>8</u>	<u>3</u>	<u>0</u>	<u>2,0</u>	
I alt	34	45	32	1	2,0	

Statsforvaltningen
Hovedstaden
Borups Allé 177, blok D-E
2400 København NV
Telefon 7256 7000
hovedstaden@statsforvaltning.dk

www.statsforvaltning.dk